

Handelshøjskolen
i København

ÅRSBERETNING 1990

Årsberetning for 1990	
Ved rektor Finn Junge-Jensen	1
og formand for Handelshøjskolens Styrelsesråd, direktør Hans Paaschburg	4

Internationalisering

Det nye Europa	5
Community of European Management Schools (CEMS)	6
Danish Summer Research Institute	8
Praktikværter får nytte af udlands-studerende	10
De studerende vil være internationale	11
Handelshøjskolens konferencetolke hjælper Danmark ind i Det Indre Marked	13
Kandidatgrad med international succes	15

Forskeruddannelse

Forskeruddannelserne internationaliseres via nye netværk	17
Ph.D.-studerendes forskning vækker opmærksomhed	20

Kvalitetsudvikling

Uddannelsen får varedeklaration	21
De studerende giver Handelshøjskolen karakter	22
Udvikling af administrationen	23
Nye edb-laboratorier til forskning og undervisning	24
En pris for at nyttiggøre teorien	26
Handelshøjskolen formidler kontakt mellem studerende og erhvervslivet	27
Sprog-bachelorer på vågeblus	28

Informatik

ESPRIT-projekt om øget livskvalitet	30
Handelshøjskoleinstituttet vært for stor inter- national informatikkonference	31
Brobyggere mellem virksomhed og edb-teknologi	32

Forskerportrætter

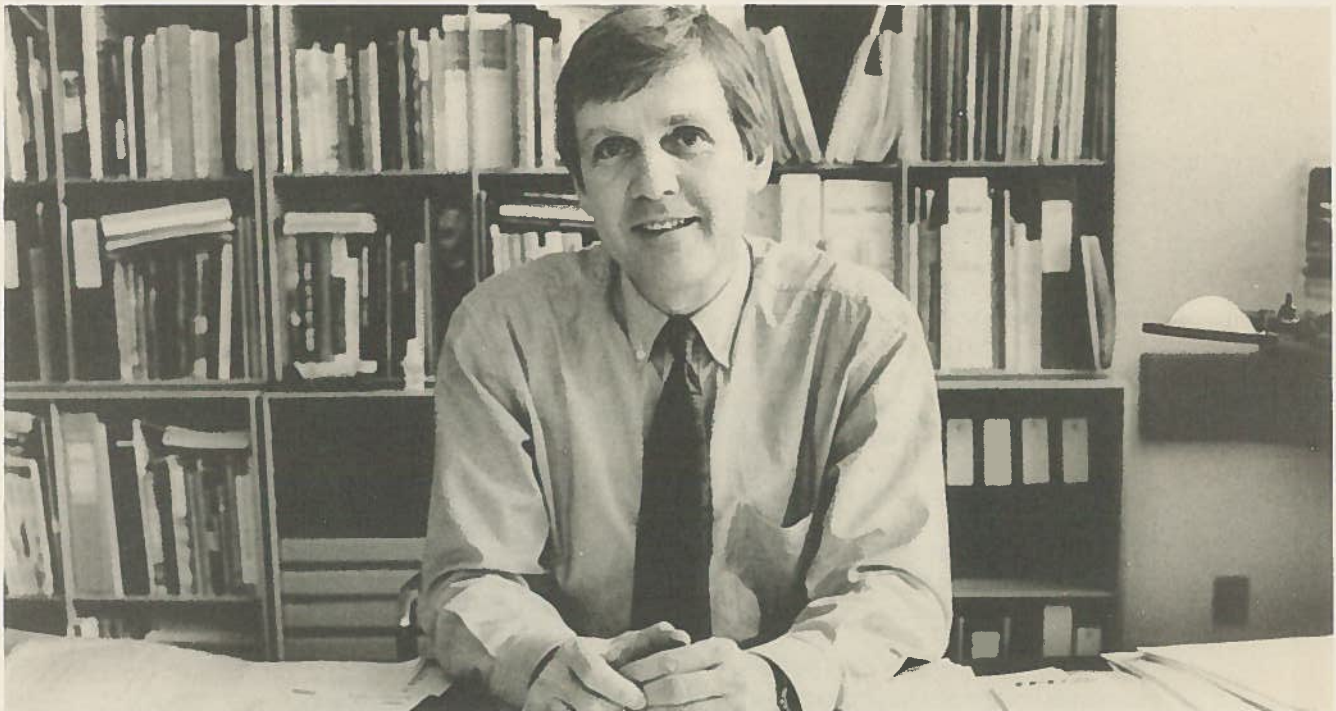
Doktor i sprogets læreprocesser	33
Spændende juridisk EF-professorat ved Handelshøjskolen	34
Professorat til kender af butikshandelen	35
Regnskabet som handlingsparameter	36
En forsker som punkterer myterne	37

Kalejdoskop

Åben Uddannelse - en stor udfordring	38
Flugten fra Iran til Danmark	39
Eksamen med matematisk præcision	40
Regnskab med etik og værdigrundlag	41
Den offentlige sektor under hamskifte	42
Forsknings-og publikationsvirksomhed nu on-line	44

Nøgletal	45
Licentiafhandlinger i 1990	46
Information om uddannelser og studerende	47
Vigtige adresser	48

Internationaliseringens gennembrud

Finn Junge-Jensen, rektor

1990 blev året for internationaliseringens gennembrud på Handelshøjskolen. På afgørende områder manifesteredes gennem et væld af aktiviteter og nye samarbejdsaftaler Handelshøjskolens placering i det nye europæiske uddannelsesbillede

CEMS - Community of European Management Schools

I november blev Handelshøjskolen optaget i CEMS (Community of European Management Schools), et samarbejde mellem 9 europæiske handelshøjskoler fra 9 forskellige lande. Formålet er sammen med en række internationalt orienterede virksomheder at skabe en kandidatuddannelse, der lever op til kvalifikationskravene i fremtidens erhvervsliv (se s. 6). CEMS er et af de mest ambitiøse uddannelsesprogrammer i Europa, og for Handelshøjskolen og for dansk erhvervsliv er det en enestående mulighed for at være med i den europæiske topklasse. I 90'erne vil CEMS-samarbejdet kunne sikre, at Handelshøjskolens forskning og uddannelser konstant vil blive stimuleret og udfordret af engagerede kolleger på udenlandske institutioner og af virksomhedernes krav til kandidaternes kvalifikationer.

International forskeruddannelse

Interessen for Europa resulterede i 1990 også i etableringen af et 3-årigt sommerskoleprogram for Ph.D.-studerende om den europæiske integration og erhvervslivets omstilling til det indre marked (se s. 8). Hver sommer i 3 år vil 50-60 junior- og

seniorforskere fra Europa og USA mødes for at diskutere hinandens forskningsprojekter, afhandlinger og artikler, alt sammen med fokus på udviklingen i EF. Det er Handelshøjskolens forventning, at de oplevelser og de netværk, der skabes, vil blive en uvurderlig støtte for de yngre forskere, og at resultaterne fra de mange igangsatte projekter vil bidrage til en tiltrængt viden om udviklingen i Europa.

På det erhvervsøkonomiske område er Handelshøjskolens Ph.D.-program et af de største i Europa, og ovennævnte sommerskole er kun én af den række aktiviteter, der skal sikre, at forskeruddannelsen er på internationalt niveau. Samarbejdet med Stanford og 10 skandinaviske institutioner er videreudbygget, og i 1991 planlægges et vidtgående europæisk samarbejde om forskeruddannelse. Fælles for alle initiativerne er, at de er båret af et personligt engagement fra entusiastiske lærere, der har set det som en hovedopgave at stimulere kreativitet i forskningen og nysgerrighed over for omverdenen. Professor James March fra Stanford udtrykker det således i omtalen af SCANCOR (Scandinavian Consortium on Organizational Research):

"The Consortium is a group of friends who happen to do research together and engage in the elementary enthusiasm of academic life. They are not inclined to separate those activities from drinking wine, hiking in the mountains, sailing, or quiet conversations about the relative merits of speed and

strength in football, love, and politics. Thus, SCANCOR is a hotel and a bureaucracy, an office and a bar. It is a loose collection of individuals poorly disguised as a normal organization, a state of mind more than an institution, a melange of spirits more than a clear vision."

Østeuropa

1990 blev også året, hvor Østeuropa kom i fokus. Mangeårige forbindelser blomstrede op med det politiske tæbrud, og nye kontakter etableredes i Polen, Tjekkoslaviet, Bulgarien, Ungarn og Sovjetunionen (se s. 5). Det internationale program på cand.merc.-studiet blev udvidet kraftigt for at kunne tilbyde studiepladser til østeuropæiske studerende, og Handelshøjskolens lærere afholdt seminarer i bl.a. Warschawa og Sofia for kolleger og studerende fra de institutioner, der nu gradvis er under omdannelse for at kunne leve op til uddannelsesbehovene i en markedsøkonomi. På det erhvervsøkonomiske område er behovene kolossale, og Handelshøjskolen vil i de næste år intensivere indsatsen for at bistå med opbygningen af uddannelsesmiljøer i Østeuropa.

Den internationale debat om handelshøjskoleuddannelserne og fremtidens kvalifikationskrav

I de seneste par år er der i Vesteuropa og USA publiceret en række undersøgelser af erhvervslivets krav til kvalifikationer i år 2000 og til 90'ernes uddannelser. Baggrunden har været en stigende erkendelse af, at virksomhederne i de næste ti år vil blive stillet over for meget store udfordringer og stærkt ændrede vilkår.

Debatten om fremtidens kvalifikationskrav har også ført til en selvransagelse hos mange af de førende business schools, specielt i USA. Efter årtiers succes med MBA og M.Sc. uddannelser har en række fremtrædende forskere og virksomhedsledere stillet spørgsmål ved både indholdet og den pædagogiske form i disse uddannelser. En stor amerikansk undersøgelse af Lyman Porter & Lawrence E. McKibbin: Management Education and Development: Drift or Thrust into the 21st Century?" konkluderer, at seks områder burde oprioriteres i amerikanske business schools:

- **faglig bredde** med højere grad af kulturforståelse og teknologisk indsigt
- **virksomhedens omgivelser** med større vægt på samspillet mellem offentlig regulering og erhvervslivets vilkår
- **internationale dimensioner**, som pga. det store hjemmemarked i USA i mange år har været forsømt
- **viden-intensive virksomheders forhold** med vægt på højteknologiske og servicebaserede områder
- **tværfaglighed** med muligheder for under studiet at bearbejde komplekse problemer på tværs af discipliner
- **ledelses- og samarbejds-mæssige evner** med vægt på pædagogiske forløb, der giver mulighed for at udvikle disse færdigheder.

Udviklingen på de danske handelshøjskoler har på mange måder foregrebet Porter & McKibbins konklusioner.

De nye kombinerede uddannelser giver faglig bredde, hvor sprog, kultur, jura, datalogi eller kvantitative metoder indpasses i en erhvervsøkonomisk kompetence. Samspillet mellem den offentlige sektor og virksomhederne har været et centralt tema i Danmark, og internationaliseringen er på samme måde en helt nødvendig ingrediens i en dansk handelshøjskoleuddannelse.

Service management er stort set en skandinavisk opfindelse, og gennem praksisorienteret projektarbejde, som ikke er udbredt i USA, har de studerende mulighed for at løse tværfaglige problemstillinger og udvikle samarbejds-mæssige evner, hvis der vel og mærke er tilstrækkelige ressourcer til lærervejledning.

På nogle områder er det vigtigt, at danske handelshøjskoler gør endnu mere. Internationaliseringen må udbygges. Et samarbejde mellem ingeniør- og økonomiuddannelser bør etableres, og der skal sættes endnu mere på at integrere virksomhedsnære problemstillinger i uddannelserne. Kommunikationsfærdigheder er ligeledes et område, der bør styrkes mere generelt. Der synes alt i alt at være en god basis for at videreudvikle handelshøjskoleuddannelserne til at kunne levere morgendagens medarbejdere til dansk erhvervsliv.

Forventninger til 91

Handelshøjskolen forventer at kunne fortsætte den positive udvikling på områder som internationalisering, kvalitetsudvikling af uddannelserne og øget forskningsindsats. Åben uddannelse og efteruddannelse forudses at få en stigende betydning og organiseringen af aktiviteterne på disse områder vil forhåbentlig kunne falde på plads i 1991. Ved indgangen til 1991 står Handelshøjskolen imidlertid over for tre hovedproblemer, som kun kan løses i et samspil med Undervisningsministeriet:

- **Oprettelse af en bacheloruddannelse på erhvervsprog**
(se s. 28)

I mange år har korrespondenter ydet en nøgleindsats i danske virksomheders eksport- og internationaliseringsarbejde. Men i de senere år har kravene ændret sig. Kendskab til edb og evne til økonomisk analyse har fået større betydning samtidig med, at kravene til mundtlig og skriftlig sprogfærdighed og kulturforståelse er blevet skærpet.

En i januar 1991 offentliggjort undersøgelse foretaget af Dansk Arbejdsgiverforening konkluderer, at virksomhederne ikke mener at få opfyldt disse krav i et tilstrækkeligt omfang. Undervisningsministerens Handelsudvalg pegede i sin betænkning for 2 år siden på de samme problemer og konkluderede - som omtalt i sidste årsberetning - at den 2 1/2-årige korrespondentuddannelse skulle omlægges til en '3-årig uddannelse med et bredere kvalifikationsgrundlag'. Siden er ressourcerne til uddan-

nelsen skåret ned med 20%, og Undervisningsministeriet tøver stadig med at følge Handelsudvalget.

Resultatet er, at en central, erhvervsrelevant uddannelse som korrespondentstudiet med store beskæftigelsesmuligheder i både mindre og større virksomheder, bliver afgørende forringet i en kritisk periode, hvor dansk erhvervsliv har brug for de bedste medarbejdere til internationaliseringsprocessen.

Korrespondentuddannelsen er den eneste videregående uddannelse, som ikke har fået en bachelor-status på 3 år, og det er Handelshøjskolens forventning, at Undervisningsministeriet handler hurtigt og sikrer dette i foråret 1991.

– Samling af Handelshøjskolen

Med Dalgas Have fik Handelshøjskolen en bygning, der blev et vældigt løft for uddannelses- og forskningsmiljøet på især Det erhvervsproglige Fakultet. Det erhvervsøkonomiske Fakultet og administrationen er imidlertid stadig spredt på syv forskellige adresser, hvilket vanskeliggør etableringen af et forsvarligt studiemiljø for de 12.000 økonomistuderende og hæmmer samarbejdet mellem institutterne. Handelshøjskolen har sammen med Undervisningsministeriet udarbejdet en analyse af mulighederne for at samle resten af Handelshøjskolen på en central beliggenhed i København. Frigørelsen af dyre lejemål ville kunne sikre en fornuftig finansiering af et nybyggeri, og selv om tidshorizonten er tidligst 1994, haster det med at få truffet en principbeslutning. Det er Handelshøjskolens håb, at dette vil kunne ske i 1991.

– Udbygning af informationssystemerne (se s. 23)

Handelshøjskolen afleverede i 1990 sin edb-udbygningsplan til Undervisningsministeriet og

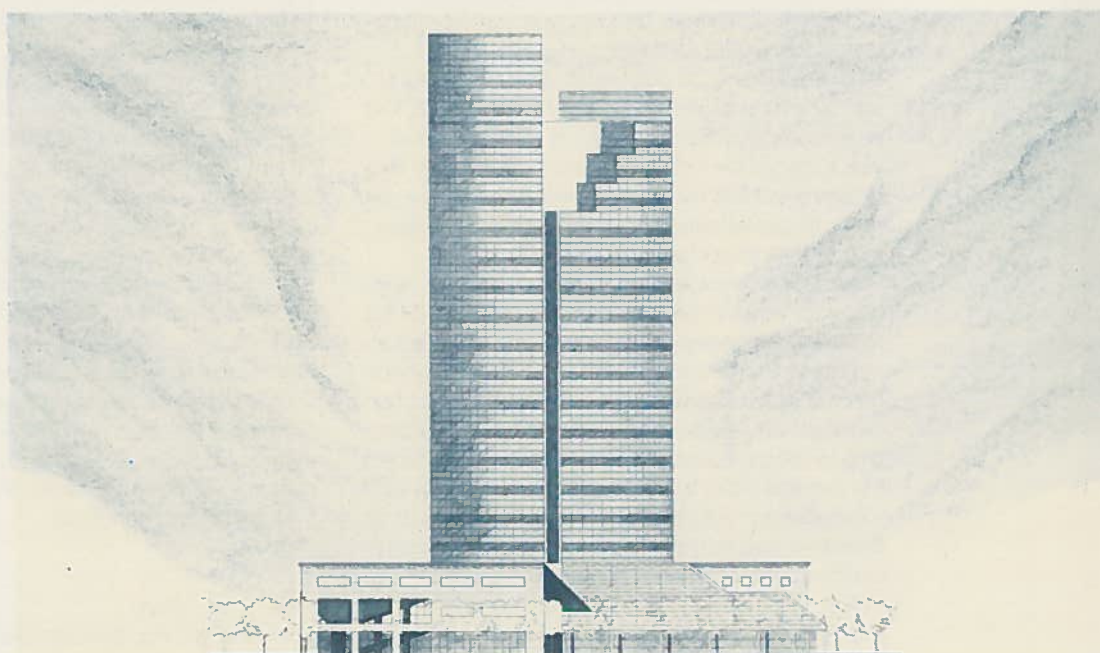
afventer nu en stillingtagen fra ministeriets side. Med over 15.000 studerende er det påkrævet, at Handelshøjskolen har en moderne infrastruktur på edb-området for at kunne levere en tidsvarende service. Det er Handelshøjskolens forventning, at Undervisningsministeriet meget hurtigt giver klare udmeldinger, der muliggør, at Handelshøjskolen kan arbejde videre med udviklingen af sine informationssystemer.

En enkelt slutbemærkning om ressourcer

Undervisningsministeren skal have tak for udsendelsen af U 91: 'Det nye mønster i dansk uddannelses- og forskningspolitik', som udkom mod slutningen af 1990. Den dokumenterer klart de drastiske ressourceforskydninger, der skete i 80'erne mellem de forskellige uddannelsesområder. De videregående uddannelsers store produktivitetstigninger står i en skærende kontrast til merforbruget på andre uddannelsesområder.

Et enkelt eksempel fra U 91: Under forudsætning af et uændret forhold mellem lærere og elever fra 1985 til 1990 ville udgiften til de videregående uddannelser i dette tidsrum have været 500 mio. kr. større. Udgiften på folkeskoleområdet ville under de samme forudsætninger i samme periode have været 3 1/2 mia. kr. mindre! Det er Handelshøjskolens håb, at Folketinget i 90'erne vil give de videregående uddannelser de nødvendige vilkår for at være internationalt konkurrencedygtige. Det vil være institutionernes opgave at sikre den optimale ressourceudnyttelse med samme formål for øje.

Finn Junge-Jensen
Rektor

Fremtidens Handelshøjskole - drøm eller virkelighed?

Hans Paaschburg, formand for Handelshøjskolens Styrelsesråd

Handelshøjskolens årsberetning 1989 gav et klart indtryk af, at der i 80'erne - og ikke mindst i den sidste halvdel - skete en enorm udvikling i skolens virksomhed. Ikke blot steg studenterantallet markant, især på det erhvervsøkonomiske område, også uddannelsernes indhold ændredes. Der indførtes nye discipliner, og en række nye kombinationsuddannelser så dagens lys.

Denne udvikling på det faglige område vil fortsætte, formentlig endog accelerere i 90'erne. Det er Handelshøjskolens opgave at give erhvervslivets kommende ledere og medarbejdere det teoretiske grundlag for deres arbejde; og de krav, der stilles til erhvervslivet, medfører tilsvarende krav til undervisningen på Handelshøjskolen.

For en lille menneskealder siden var der hos mange ældre erhvervsledere en udtalt skepsis over for teoretisk uddannelse, de unge kunne lære de fornødne færdigheder af de ældre i virksomheden. Det må nok indrømmes, at i mange grene af forretningslivet var der heller ikke behov for andet. Den moderne teknologi og internationaliseringen har ændret dette totalt. Inden for de enkelte virksomheder er hele arbejdsområder nu overladt til maskiner, hvis betjening kræver helt andre kvalifikationer, og der er skabt nye arbejdsområder, som tidligere var helt ukendte. Hele denne omstillingsproces, som fortsætter i øget tempo, har gjort det

nødvendigt for virksomhederne at efterspørge medarbejdere med lyst, viden og fantasi til at gennemføre ændringer. Dem har man i vidt omfang fundet blandt folk med en bred teoretisk uddannelse.

Det er uddannelsesinstitutionernes opgave at sørge for, at der tilbydes undervisning i alle relevante fag og på alle niveauer, således at erhvervslivet kan rekruttere kvalificerede medarbejdere, der både herhjemme og på eksportmarkederne er fuldt ud på højde med udlandets erhvervsfolk. Og det er Handelshøjskolens opgave at følge med i den erhvervsøkonomiske og erhvervsproglige forskning, der sker i udlandet, således at der herhjemme både forskes og undervises på internationalt niveau. Det kan kun opnås ved et intenst samarbejde med andre tilsvarende skoler i Europa og USA.

Når Handelshøjskolen ønsker at fastslå sin position som en af de førende europæiske Business Schools, er det hverken udtryk for forfængelighed eller for opskruede ambitioner; det er en simpel nødvendighed for, at skolen kan udfylde sin opgave i det danske samfund.

Hans Paaschburg
Formand for Handelshøjskolens Styrelsesråd

Det nye Europa

Handelshøjskolen har været blandt de første til at udbygge kontakten til forskning og uddannelse i Øst- og Centraleuropa.

Allerede i december 1989 var Handelshøjskolen, med undervisningsministeriets blå stempel, i Polen sammen med Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole og Danmarks International Study Program/DIS for at præsentere et fælles uddannelsesprogram for centrale polske uddannelsesinstitutioner. Dette blev startskuddet til en kraftig udbygning af forbindelserne til de nye østeuropæiske demokratier, først og fremmest Polen.

Uddannelseseksport

Godt hjulpet igang af den danske "Østlande-pulje" og EF's TEMPUS-program har Handelshøjskolen i efteråret 1990 haft 8 polske og en lettisk kandidat- og Ph.D-studerende til at følge det internationale APIM-kursus (Advanced Program in International Management). I foråret 1991 modtager vi 15 polske kandidatstuderende til et skræddersyet kursus med emner som international markedsføring, revision, miljøøkonomi og service-management. Derudover har 6 af Handelshøjskolens lærere i efteråret 1990 holdt ugelange seminarer i Polen inden for højt prioriterede erhvervsøkonomiske discipliner. Seminardeltagerne har især været MBA-studerende fra én af de første MBA-skoler i Polen.

Positive erfaringer

- Det var en meget spændende oplevelse. Polakkerne var umådeligt interesserede i vores viden, siger lektorerne Jens Aaris Thisted og Jørgen Frode Bakka fra henholdsvis Institut for Informatik & Økonomistyring og Institut for Erhvervsøkonomi og Ledelse, der var blandt de 6 lærere, som underviste på International Business School i Warszawa.

- Selvom de ikke er så vant til vores dialogorienterede undervisningsform, fik vi meget positive tilbagemeldinger. Vi håber at kunne fortsætte denne seminarrække de kommende semestre, bla. med endnu flere danske case-studier, som de var meget interesserede i at bearbejde til polske forhold, slutter Jens Aaris Thisted og Jørgen Frode Bakka.

Også de polske studerende i Danmark har været glade for deres ophold.

- Min projektgruppe er fantastisk, både fagligt og socialt, siger Magda Nowicka, - men selvfølgelig har nogle af os også været i mindre heldige projektgrupper, ligesom ikke alle forelæsnings-er har været i top. Men sådan vil det altid være, fortsætter hun.

- Vor viden respekteres, hvilket jeg ærligt talt var bekymret for, inden jeg kom, tilføjer Krzysztof Czerkas. - Vi synes også selv, at vore forudsætninger for at deltage i APIM-programmet har været gode nok, bla. takket været et virkelig godt introduktionskursus for os østeuropæere de sidste par uger op til starten på APIM.

APIM-programmet har, ifølge de polske studerende, leveret sin lille del til en forbedring af polsk økonomi, men også til en større indsigt i polske forhold hos de øvrige APIM-studerende. Der er allerede flere, der har inviteret sig selv på besøg i Polen.

De studerende har boet hos danske familier, som generelt har taget vældigt godt imod dem. - Vi bliver betragtet som deres egne døtre, siger Magda, som bor sammen med Agata Litonska. - Min familie holder ekstra juleaften for mig, fordi jeg rejser hjem lige inden jul, supplerer Zbigniew Niewiadomski.

Mange fremadrettede aktiviteter.

Handelshøjskolen er involveret i flere af de 1400 europæiske projekter, der ligger til godkendelse i TEMPUS-kontoret i Bruxelles. For det første ønskes undervisningsseminarerne i Polen og polsk deltagelse i APIM-programmet fortsat. For andet andet samarbejder Handelshøjskolen med vore traditionelle partnere i (Vest-)Europa (herunder CEMS - se andetsteds i årsberetningen) om uddannelsesaftaler med førende uddannelsesinstitutioner i Polen og Ungarn. Netop erhvervsprog og erhvervsøkonomi er blandt de højest prioriterede indsatsområder i Østeuropa. Handelshøjskolen har derudover, som del af en mindre europæisk delegation, været inviteret til Sovjetunionen af et af de første aktieselskaber i USSR; Elecs Corporation. Selskabet er naturligt nok meget interesseret i vestlige kontakter og forsøger bla. at knytte forbindelser mellem vestlige uddannelsesinstitutioner og tilsvarende institutioner i USSR. Der er nu udarbejdet foreløbige sam-

arbejdshensigter ("protokoller") med Elecs Corp. og 3 sovjetiske uddannelsesinstitutioner.

- Selskabet er en dynamisk stifinder og foregangsvirksomhed i den hastige udvikling, der foregår i USSR. Det giver Handelshøjskolen en enestående mulighed for en fremtrædende deltagelse i udviklingen inden for managementområdet i USSR, siger professor Zakken Worre fra Institut for Regnskabsvæsen & Økonomistyring, som var med på rundturen.

Tilsvarende forhandler Handelshøjskolen med det ansete Plekhanov Institut i Moskva om en samarbejdsaftale.

Endvidere tegner et begyndende forskersamarbejde mellem bulgarske forskere fra University of National and World Economy i Sofia og forskere primært fra Institut for Organisation og Arbejdssociologi lovende. Som opfølgning på et fælles forskningssymposium i Sofia i december 1990 arbejdes der med såvel gensidig udveksling af seniorforskere, Ph.D.-studerende og studerende som bulgarsk deltagelse i "Valhal"-konferencen på Handelshøjskolen i juni 1991.

Endelig vil Handelshøjskolen, som vært for årsmødet i European International Business Association i 1991, gøre sit til at samarbejdet med Øst- og Centraleuropa får en fremtrædende plads på årsmødet.

Gamle kontakter udbygges

Mange af Handelshøjskolens forskere har gennem årene haft kontakter med kolleger i Øst- og Centraleuropa. Disse kontakter vil også hjælpe til at gøre studenterudvekslingerne til en tosidet affære. Der er ingen tvivl om, at studenterstrømmen de nærmeste år vil være ensrettet fra øst til vest. I takt med at de fælles referencerammer vokser, vil der imidlertid opstå attraktive uddannelsesstilbud for danske studerende i Riga, Budapest og Warszawa - forhåbentlig mindst lige så attraktive som fx. i Milano eller San Francisco.

Yderligere information:
Fuldmægtig Peter Stolt
Struenseegade 7-9
2200 København N
Tlf.: 31 19 19 19

Community of European Management Schools (CEMS)

Med optagelsen i CEMS-samarbejdet har Handelshøjskolen sikret interesserede kandidatstuderende bedre internationale karrieremuligheder

Den 30. november 1990 fik de første 75 kandidater fra en ny europæisk masteruddannelse overrakt deres eksamensbeviser i Milano. Det skete i overværelse af repræsentanter for de 9 europæiske handelshøjskoler, som er gået sammen om at udvikle uddannelsen og en række internationalt orienterede virksomheder, som deltager i samarbejdet.

CEMS (Community of European Management Schools) er navnet på gruppen, som blev startet i 1988 af 4 skoler: Bocconi (Milano), ESADE (Barcelona), HEC (Paris) og Kølns Universitet. Handelshøjskolen blev optaget i 1990, og i 1992-93 vil de første danske kandidater kunne modtage CEMS-diplomet sam-

tidig med, at de erhverver cand.merc.-graden.

Styrker mulighederne for international karriere

Formålet for CEMS er at give kandidaterne det bedst mulige grundlag for en international karriere ved at skabe en fælles europæisk uddannelse på internationalt topniveau. Uddannelsen retter sig mod unge med en treårig grunduddannelse (svarende til HA), som ønsker at gennemføre en toårig master-uddannelse i forlængelse heraf. De optagne studerende forventes altså ikke at have en forudgående erhvervs-erfaring.

Forudsætningerne for at opnå CEMS-graden, som tildes i tillæg til den nationale grad - dvs. cand.merc.-graden i Danmark - er følgende:

- Beherskelse af to sprog skriftligt og mundtligt ud over modersmålet
- Ophold i et semester ved en af de andre deltagende skoler
- Et 3-måneders projektorienteret praktikophold i en udenlandsk virksomhed
- Gennemførelse af 6 obligatoriske kurser i:
  - * International økonomi
  - * Internationale finansmarkeder
  - * EF-ret
  - * EF-økonomi og politik
  - * International markedsføring og distribution
  - * Den internationale virksomheds omgivelser og strategi.

For virksomhederne betyder det, at kandidaterne hurtigere kan indsluses i internationale stillinger, idet de vil være topuddannede i internationale fagområder og have den nødvendige tværkulturelle baggrund for at kunne tilpasse sig fremmede kulturer.

Udvalg sikrer den fortsatte kvalitetsudvikling

CEMS er baseret på et vidtgående samarbejde skolerne imellem og mellem virksomheder og skoler. På ti fagområder er der nedsat udvalg, hvor de ni skoler og interesserede virksomheder er repræsenteret. Formålet er at sikre et højt fagligt kvalitetsniveau, at etablere nye kursusforløb, at udvikle nyt undervisningsmateriale og at initiere fælles forskningsprojekter. Endvidere forberedes lærerudveksling mellem institutionerne. Virksomhederne deltager i den løbende udvikling af uddannelsen, i vurderingen af fremtidens kvalifikationsbehov og i fastlæggelsen af krav til uddannelsen.

Yderligere information:
Lektor Harald Vestergaard
Institut for International Økonomi og Virksomhedsledelse
Nansensgade 19, 7
1366 København K
Tlf.: 33 15 40 70

Vicedirektør Birgit Lund, Hafnia og vicedirektør Jan Rasmussen, ISS: "Det er vigtigt for erhvervslivet at være med til at påvirke fremtidens europæiske lederuddannelse"

"A community of academic and corporate members working together to develop a common body of European knowledge in the fields of Economics and Management leading to a common European degree".

Academic members

Copenhagen Business School
 Erasmus Universiteit Rotterdam
 ESADE - Escuela Superior de Administración y Dirección de Empresas, Barcelona
 HEC - Ecole des Hautes Etudes Commerciales, Paris
 Hochschule St. Gallen
 Université Catholique de Louvain, Louvain-la-Neuve
 Università Commerciale Luigi Bocconi, Milano
 Universität zu Köln
 Wirtschaftsuniversität Wien

Corporate members

Banca Commerciale Italiana, Milano
 Banci Hispano Americano, Madrid
 Carlsberg, Copenhagen
 Cassa di Risparmio delle Provincie Lombarde, Milano
 Crédit Lyonnais, Paris
 Dresdner Bank, AG, Frankfurt
 Hafnia, Copenhagen
 Haniel, GmbH, Duisburg
 IBM, Europe, Paris
 International Service Systems, Copenhagen
 J. P. Morgan, Bruxelles
 KPMG, DTG, Köln
 Petrofina, Bruxelles
 Procter & Gamble, Paris
 Saint Gobain, Paris
 Seat Volkswagen, S.A., Barcelona
 Shell, the Hague
 Siemens, AG, München
 Veba, AG, Düsseldorf

Danish Summer Research Institute

Planlægningsgruppen samlet i en pause. Fra venstre: Afdelingsleder Lauge Stetting, professor Niels Chr. Nielsen, professor John H. Dunning og professor Arthur I. Stonehill

Danske og udenlandske forskere mødtes i sommer i Danmark og etablerede netværksamarbejde om Det Indre Marked

To af Handelshøjskolens forskere tog i 1989 kontakt til en række udenlandske forskere for at undersøge muligheden for at oprette et forskningsprogram om den europæiske integration, herunder specielt erhvervslivets omstilling til EF's Indre Marked. Et væsentligt element i planen var afholdelse af sommerinstitutter i årene 1990-92, hvor de deltagende senior- og juniorforskere kunne mødes for at planlægge og gennemføre dybtgående diskussioner om de projekter, der skulle indgå i det samlede program.

Initiativets formål

Med dette initiativ ønskede de to danske forskere, professor Niels Christian Nielsen fra Institut for Finansiering og afdelingsleder Lauge Stetting fra Institut for International Økonomi og Virksomhedsledelse at fremme følgende tre hovedformål:

- a) At skabe en større forskningsinteresse for erhvervsøkonomiske problemstillinger i forbindelse med udviklingen af EF's Indre Marked
- b) At skabe en udfordring for yngre danske forskere ved at give dem muligheden for at diskutere deres erhvervsøkonomiske forskningsprojekter med kolleger fra nogle af de bedste universiteter og business schools i verden
- c) At skabe de nødvendige institutionelle rammer for dannelsen af nye internationale forskningsnetværk af grupper af yngre forskere med fælles forskningsinteresser og med deltagelse af erfarne seniorforskere som vejledere.

Sommerinstituttet 1990

Det første og meget vellykkede Sommerinstitut, Danish Summer Research Institute on EEC Business and Economic Studies blev afviklet i august- september i Gilleleje med deltagelse af 34 dygtige og engagerede danske og udenlandske juniorforskere. Disse fik

rig lejlighed til at drøfte deres forskningsprojekter om den europæiske integration med 20 internationalt anerkendte seniorforskere inden for de repræsenterede forskningsområder. I Sommerinstituttet deltog desuden en række gæsteforelæsere, overvejende specialister fra Bruxelles og erhvervsledere, der informerede om deres strategiske planer. Endelig dannede en række paneloplæg og visse af seniorforskernes nyeste papers grundlag for diskussioner om teori, metoder og nye forskningsresultater af betydning for arbejdet med den europæiske integration.

Nye internationale forskningsnetværk dannet

Et af Sommerinstituttets vigtigste resultater var dannelsen af 20 nye internationale forskningsnetværk, heraf halvdelen med dansk deltagelse. Emnerne for netværkernes projekter er alle særdeles relevante for virksomhedernes tilpasning til den europæiske integration. I sammendrag kan de beskrives under følgende overskrifter:

- Strategies in the Integrated Financial Market
- Corporate Strategies for the Internal Market
- Industrial Restructuring in Europe
- Entry and Marketing strategies.

Sommerinstituttet i 1990 blev støttet økonomisk af Forskerakademiet, Foreningen til Unge Handelsmænds Uddannelse - FUHU, J. Lauritzen Fondet, Hedorfs Fond (Nord Transportkompagni) samt Krista og Viggo Petersens Fond.

Opmuntret til at fortsætte forskningsprogrammet

Sommerinstituttets vellykkede forløb her i 1990 har opmuntret planlægningsgruppen bag forskningsprogrammet til at gennemføre det samlede program efter de oprindelige planer om et 3-årigt forskningsprogram med afholdelse af nye sommerinstitutter i 1991 og 1992.

Budgettet for den resterende del af det omfattende forskningsprogram er på 2 1/2 mill. kr. Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd har allerede givet tilsagn om at yde en mill. kr., og Forskerakademiet har lovet at give tilskud til afholdelsen af selve sommerinstitutterne i de næste to år. Derudover har Danmarks Nationalbank og J. Lauritzen Fondet givet tilsagn om støtte. Hvis planlægningsgruppen kan opnå supplerende tilskud fra erhvervslivet, vil det store forskningsprojekt blive reali-

seret fuldt ud og gennemført i løbet af de to næste år.

Forskningsprogrammets resultater vil blive publiceret, efterhånden som de enkelte dele bliver afsluttet i løbet af de næste to år. Derudover vil de foreløbige resultater blive samlet og udsendt som working papers, der naturligvis også vil blive stillet til rådighed for forskningsprogrammets sponsorer.

Planlægningen af det internationale forskningsprogram varetages af den samme gruppe, der stod bag Sommerinstitut 1990. Ud over Niels Christian Nielsen og Lauge Stetting fra Handelshøjskolen er det professor John H. Dunning fra University of Reading, England og professor Arthur I. Stonehill fra Oregon State University, USA.

Yderligere information:
Afdelingsleder Lauge Stetting
Institut for
International Økonomi og
Virksomhedsledelse
Nansensgade 19
1366 København K
Tlf.: 33 15 40 70

"I very much appreciate the opportunity to be included in the DSRI this year. The experience was rewarding both in terms of the interaction with young European and American scholars who are at early stage of their careers, and of the exchange of ideas that occurred among senior scholars. The program was very worthwhile, and I hope that it can be continued."

Robert T. Green, College of Business Administration, University of Texas, Austin

"In every respect, the 1990 Institute appeared especially effective and productive for those involved... I personally made some important contacts with several younger scholars... and expect to be interacting with them over the years... This was the intent of your Institute - and these interactions are the results of the Institute."

Duane Kujawa, School of Business Administration, University of Miami

"I would like once more to express to you my admiration for the achievements of the DSRI this year.

The program and the format which were designed to give the junior scholars the largest possible scope for self-expression and for interacting among themselves and with the senior scholars certainly achieved their purpose. The last two days exercises in "networking" were proof that one of the most important goals the DSRI were indeed met."

Seev Hirsch, The Leon Recanati Graduate School of Business Administration, Tel Aviv University

"An extremely useful program that created opportunities that I would never have had an access to... A productive experience that has improved my research... All in all, the conference was a smashing success."

Daniel Sullivan, Freeman School of Business, Tulane University

"Thank you for all the effort that you put into making DSRI-90 such a success... I hope to have some exciting results to present to you from your efforts at collaborating with the network members."

Lyn S. Amine, School of Business, Saint Louis University

"As we say in Hawaii, many "mahelos" for envisioning and creating that incredibly exhilarating experience known as the DSRI... I am quite simply at a loss for words to adequately express my appreciation for all that you did to make the institute so pleasantly productive."

Carol A. Howard, College of Business Administration, University of Hawaii at Manoa

Praktik-værter får nytte af udlands-studerende

Forlaget Komma & Clausen har fået en kompliceret edb-opgave løst af en amerikansk studerende på udvekslingsbesøg ved Handelshøjskolen

Et planlagt praktikarbejde på 3 måneder blev forlænget til 4. Det gjorde det muligt for den amerikanske MBA-studerende Dell Deierling at færdiggøre en edb-opgave for håndbogsforlaget Komma & Clausen.

- I den tid har Dell været til stor nytte for forlaget. Han har blandt andet fået en kompliceret edb-opgave, som han har løst på en opfindsom og intelligent måde, skriver forlagsdirektør Lisbeth Andersen Skov i sin anbefaling til Dell Deierling.

I betragtning af at de udenlandske erhvervspraktikanter i praktikperioden ikke får løn, men kun nogle beskedne lommepenge, kunne man tro at danske virksomheder stod i kø for at være værter. Men sådan forholder det sig langt fra.

- Det har været en stor kamp blot at skaffe en enkelt praktikplads. Jeg havde fået mange afslag før en diskussion med Gutenberghus-koncernens chef Jan Frøshaug ved et gå-hjem-møde gav gevinst, fortæller Ulla Bruun de Neergaard, leder af Handelshøjskolens internationale kontor ved det sproglige fakultet.

Kontakten førte til at Gutenberghus påtog sig at sponser skolens udgifter til lommepenge til den studerende, og at datterselskabet Komma & Clausen blev praktikvært for Dell.

- Jeg ved godt at nogle ledere opfatter praktikanter som noget besværligt, men jeg forstår dem ikke. Det er ikke bare en gratis arbejdskraft. Man kan hente mange idéer fra praktikanter fra universitet og handelshøjskole. Derfor siger vi altid ja, siger forlagsdirektør Lisbeth Andersen Skov.

Stærk baggrund

Den amerikanske studerende har studeret ved Handelshøjskolen i København som led i en udvekslingsaftale med Washington State University, som til gengæld har modtaget to SPRØK-studerende på samme måde.

Dell Deierling havde ikke kun en bachelorgrad i metallurgi og et næsten fuldført MBA-studium bag sig. Han havde tillige læst dansk i et år ved Washington State University før han kom til Danmark. På Handelshøjskolen har han dernæst i det første af udvekslingsperiodens to semestre fået et kursus i erhvervsdansk, specielt udviklet med henblik på denne udvekslingsaftale. I det andet semester arbejder den studerende derpå i en dansk virksomhed for at uddybe sit kendskab til sprog, levevis og erhvervsliv.

- Efter Dells eget ønske talte vi fra første dag kun dansk med ham. Han deltog i redaktionsmøder og produktionsmøder på lige fod med de andre. Og da vi netop havde fået et nyt edb-anlæg, blev han pudset på opgaven med at lave et program, som jeg er sikker på at vi aldrig havde fået færdigt uden ham, siger Lisbeth Andersen Skov.

- Selvfølgelig er det lidt besværligt i starten, når en praktikant skal sættes ind i opgaverne. Men hvis man investerer den tid i begyndelsen, betaler det sig i den sidste ende.

Forlagsdirektør Lisbeth Andersen-Skov fra Komma & Clausen mener, at virksomhederne kan hente mange gode ideer fra handelshøjskolepraktikanter

De studerende vil være internationale

Handelshøjskolen og FDC-Yngre Civiløkonomer har haft succes med et fælles symposium i international jobsøgning

Med den stigende integration i verdensøkonomien, EF's indre marked og de danske virksomheders øgede aktiviteter på udenlandske markeder, er internationalisering blevet et nøgleord for dansk erhvervsliv.

beredt på og velinformeret om disse forskelle.

For at støtte de studerende, der har ambitioner om en international karriere, tog Handelshøjskolen og FDC-Yngre Civiløkonomer sammen initiativ til i efteråret at arrangere internationale karrieresymposier, internationale virksomhedspræsentationer, samt at udarbejde en CV-bog, hvori interesserede studerende kunne profilere sig.

Malene Sihm fra FDC-Yngre Civiløkonomer kunne som en af hovedkræfterne bag International Career Symposium 1990 glæde sig over arrangementets store succes

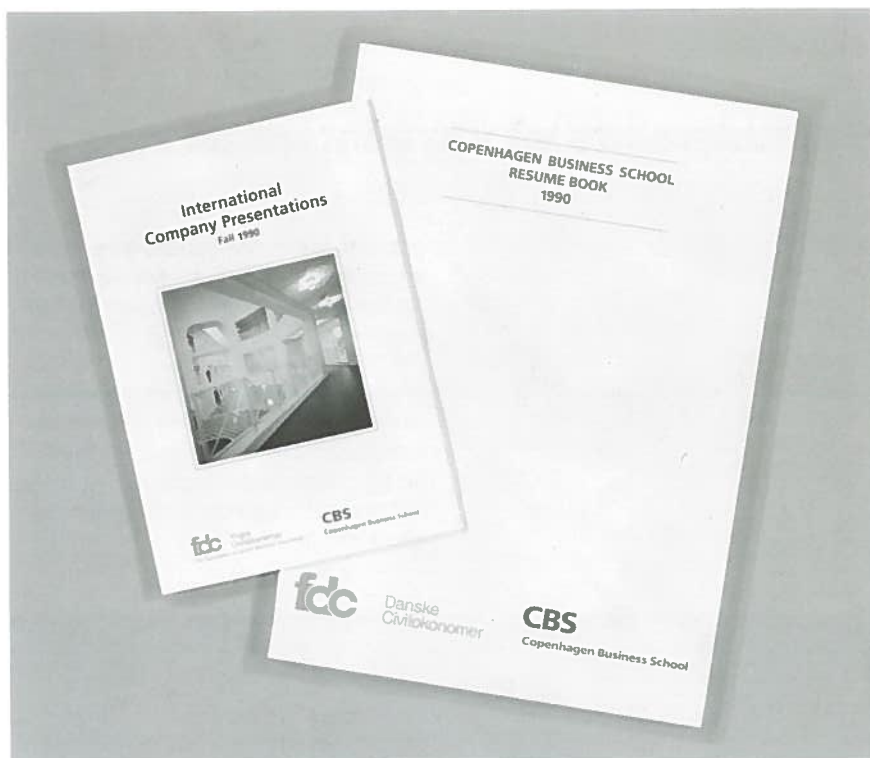
I lyset heraf har mange af de studerende ved Handelshøjskolen i København fået skærpet deres interesse for at gøre karriere i udlandet og allerede som nyudklækkede kandidater søge et job uden for Danmarks grænser.

Andre spilleregler på det internationale jobmarked

Det er dog ikke helt de samme spilleregler, der gælder på det internationale jobmarked. For at opnå succes i den internationale jobsøgning er det derfor meget væsentligt, at ansøgeren er for-

International jobsøgning kræver omhyggelig forberedelse

The Copenhagen International Career Symposium var arrangeret af Yngre Civiløkonomer med Malene Sihm som ansvarlig koordinator. På symposiet redgjorde rektor Finn Junge-Jensen for, hvorledes Handelshøjskolens økonomiuddannelser kan anvendes i en international sammenhæng. Administrerende direktør for Mercuri Urval, Ib Kunøe, orienterede om rekrutteringsprocessen, og Maureen Basse, Director of Public Relations, Royal Classic Hotels/

Hotel d'Angleterre, informerede de studerende om, hvorledes man færdes i det internationale miljø. Konsulent Michael Halbye fra McKinsey & Company løftede sløret for, hvorledes man planlægger jobsøgningsprocessen og opnår det ønskede internationale job. Endelig rundede fuldmægtig Stephanie Biddle, leder af det internationale kontor på det økonomiske fakultet, arrangementet af med gode råd for udfærdigelse af en international ansøgning og et resume (Curriculum Vitae). De 270 fremmødte studerende fik under symposiet skabt en solid og umiddelbart anvendelig basis for succes på det internationale jobmarked og er nu klar til at møde de internationale virksomheder med den fornødne selvtillid.

Udenlandske virksomheder interesserede

Efter indbydelse fra Handelshøjskolen og Yngre Civiløkonomer besøgte fem internationale virksomheder i november måned Handelshøjskolen med det formål at rekruttere kandidater til jobs uden for Danmarks grænser. Virksomhederne var Goldman Sachs International, Morgan Stanley International, Boston Consulting Group, Procter & Gamble og Reuters Limited. Virksomhederne orienterede især om generelle ansøgnings- og rekrutteringsforhold som fx. styrker, svagheder, image, kulturforhold mm. Bagefter fik interesserede lejlighed til at stille mere personlige spørgsmål til virksomhedsrepræsentanterne under mere uformelle former.

Handelshøjskolens første CV-bog udsendt

Mange af HHK's studerende har valgt at tage endnu et skridt mod den internationale karriere og har udarbejdet deres CV til optagelse i "Copenhagen Business School Resume Book". Den indeholder curriculum vitae fra knap 100 studerende og er sendt til mere end 300 danske og 300 udenlandske virksomheder, som derved har mulighed for direkte at kontakte de interesserede kandidater. En mulighed flere allerede har benyttet sig af. Fremtiden vil vise, hvor mange der vil drage til udlandet. Forhåbentligt vil nogen af dem vende hjem igen og berige det danske arbejdsmarked med deres erfaringer.

Arrangementerne vil blive gentaget næste år.

Yderligere information:
Det internationale kontor
Fuldmægtig Stephanie Biddle
Nansensgade 19, 8
1466 København K
Tlf. 33 93 44 18

Malene Sihm
FDC - Yngre Civiløkonomer
Industriens Hus
Postboks 348
1503 København V
Tlf. 33 14 14 46

Handelshøjskolens konferencetolke hjælper Danmark ind i Det Indre Marked

Handelshøjskolens uddannelse af konferencetolke er et vigtigt element i den europæiske integration

Møderne i EF's institutioner ville hurtigt ende i en moderne babylonsk forvirring, hvis man ikke rådede over en moderne, velfungerende tolketjeneste, der kan oversætte deltagernes udsagn til de forskellige EF-sprog.

Uddannelsen af konferencetolke på Handelshøjskolen er en væsentlig brik i den europæiske integration. Erfaringsudvekslingen mellem Handelshøjskolens Center for Konferencetolkning og andre landes konferencetolkeuddannelser sikrer, at vor uddannelse hele tiden er blandt de bedste i international målestok.

Tilpasses løbende markedets krav
Siden Centret i 1977 begyndte at udanne konferencetolke, der kan tolke simultant og konsekutivt fra mindst to fremmedsprog til deres modersmål og

konsekutivt fra deres modersmål til det fremmedsprog, tolkene behersker bedst, er uddannelsen løbende blevet tilpasset skiftende krav og behov.

Centret udveksler løbende erfaringer med andre internationalt anerkendte tolkeinstitutioner. Især har kontakterne til Monterey i Californien, USA og Mons i Belgien haft betydning for det høje stude, konferencetolkeuddannelsen har på Handelshøjskolen i dag.

Skrappe krav til ansøgerne

Alle ansøgere skal have et EF-sprog som modersmål og derudover kendskab til mindst to andre EF-sprog. Derudover skal ansøgerne have bestået en anerkendt kandidateksamen, dog ikke nødvendigvis i et fremmedsprog. Ansøgere uden kandidateksamen kan kun optages, hvis de har dokumenterede kvalifikationer svarende til en kandidateksamen. Det er en betingelse, at ansøgerne kan tale dansk.

Træningen i tolkning foregår i Center for Konferencetolkning's moderne lokaler i Dalgas Have. Centerleder, lektor Hanne Aarup ses her til højre i en undervisningssituation

Alle ansøgere skal igennem en optagelsesprøve, hvor de prøves i gengivelse på deres modersmål af oplæg på deres 2. fremmedsprog samt i beherskelse af 1. fremmedsprog. Under en samtale på 1. fremmedsprog skal de dokumentere godt kendskab til og interesse for aktuelle, politiske og sociale forhold i de lande, hvor sproget tales.

Kort, men koncentreret uddannelse

Uddannelsen løber over 6 måneder. De studerende undervises i tolkning fra mindst 2 af deres fremmedsprog samt i tolkning fra modersmål til 1. fremmedsprog.

Derudover forelæses der i for tolke relevante emner, og der undervises i støttediscipliner som fx notatteknik, fremføring, tolketeknik, hukommelses- og analysetræning mv. Endelig afholdes der ugentlige konferencer, hvor de studerende prøver at arbejde professionelt i et længere møde. Konferencerne kan være interne, hvor lærerne agerer mødedeltagere. Men når de studerende har opnået den nødvendige rutine, deltager eksperter udefra i konferencerne. Ligeledes forsøges skabt mulighed for, at de studerende kan overvære internationale konferencer ude i byen. Deltagelsen kræver et omfattende forberedelsesarbejde, som delvist kan finde sted i skemalagte timer til brug for fælles øvelser og anden forberedelse.

Selve uddannelsen er inddelt i emneperioder. Hvert emne indledes af en ekspert, og derefter er størsteparten af de tolkeopgaver, de studerende skal løse i en periode på en eller to uger, koncentreret om dette emne. Emnerne er udvalgt dels efter deres relevans for konferencetolke i en stor international organisation, dels for at skabe nødvendig baggrundsviden. Således kan et semesters emner være "Den offentlige sektors indretning", "Internationalt udviklings samarbejde", "Europæisk samarbejde", "Det indre marked", "Transportpolitik", "ØMU" og "EF og landbruget".

Første hold med lige mange udlændinge og danskere

Uddannelsen har gennem årene samlet stadig flere studerende med et andet modersmål end dansk. På det nuværende hold går 4 spaniere, 3 franskmænd, 2 englændere, 2 tyskere og 1 italiener, der alle har dansk i deres sprogkombination, og det er første gang, der er lige mange udlændinge og danskere. Det er en styrkelse af uddannelsen, at den nu omfatter så mange aktive sprog, idet næsten alle de studerende dagligt kan arbejde med deres

første fremmedsprog sammen med en indfødt.

Gode beskæftigelsesmuligheder

Uddannelsen, der i øvrigt finansieres af EF, sigter først og fremmest på beskæftigelse i EF og dets institutioner.

Uddannelsen er så velanskrevet hos EF, at kandidaterne ansættes direkte fra eksamensbordet. En meget stor del af vore konferencetolke arbejder nu for EF's institutioner, enten som fastansatte eller freelance tolke. Andre fungerer som som freelancetolke på det private arbejdsmarked. Her er efterspørgslen i kraftig stigning.

Yderligere information:

Centerleder Hanne Aarup
Center for Konferencetolkning
Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf.: 31 19 19 19

Velfungerende social og medicinsk tolkeuddannelse nedlægges

Handelshøjskolen oprettede som forsøg i 1988 en uddannelse til social og medicinsk tolk. Pga. manglende bevillinger fra Undervisningsministeriet nedlægges uddannelsen allerede pr. 1. januar 1991.

Mange indvandrere og flygtninge har store problemer, når de skal kontakte fx kommunale myndigheder, sundhedsvæsenet, politi- og asylmyndigheder mv. I 1988 oprettedes derfor en kort 15 ugers uddannelse til social og medicinsk tolk i sprogene arabisk, farsi, polsk, serbo-kroatisk, tyrkisk og urdu. Efter at godt 100 studerende har gennemført uddannelsen, fik Handelshøjskolens erhvervsproglige fakultet i slutningen af 1990 besked om, at der ikke længere er penge til at opretholde uddannelsen. Pengene er hidtil kommet fra en konto over bevillingerne til flygtninge, mens selve uddannelsen administreres af Undervisningsministeriet.

Nedlæggelsen får konsekvenser

- Institutioner som sygehuse, social- og sundhedsforvaltninger, advokater, læger og socialrådgivere vil med beslutningen om nedlæggelse af den sociale og medicinske tolkeuddannelse ikke længere være sikret kvalificeret tolkebistand. De mange brugere vil igen være henvist til at benytte de dårligt kvalificerede tolke, som alle ellers har været glade for at slippe af med, udtaler uddannelsesleder Nina Hamerik.

- En anden følge bliver, at man simpelt hen taber den uddannelsesmodel på gulvet, som de øvrige nordiske lande og visse amerikanske delstater nærmest har kopieret pga. dens indbyggede kvaliteter, fortsætter hun.

Kan ikke lægges i mølpose

- I Undervisningsministeriet tror man måske, at man midlertidigt kan stille uddannelsen i bero, og så senere genoplive den.

Men det gør man ikke sådan lige. Vi har brugt megen tid på at samle vores nuværende, dygtige lærerstab. Den spredes nu for alle vinde, da der er god brug for den andetsteds, slutter Nina Hamerik.

Sagen forhåbentlig ikke afsluttet

Handelshøjskolen har overfor Undervisningsministeriet påpeget de uheldige følger, en nedlæggelse af den sociale og medicinske tolkeuddannelse vil få og anmodet ministeriet om at genoverveje beslutningen.

Yderligere information

Det erhvervsproglige Fakultet
Dekan Finn Sørensen
Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf.: 31 19 19 19

Kandidatgrad med international succes

Den nye erhvervsøkonomiske-sproglige kandidatuddannelse har allerede vundet anerkendelse ude i verden

Karakteristisk for den reception, der den 26. september blev holdt for de første kandidater fra cand.merc.int.-uddannelsen var, at halvdelen af kandidaterne manglede. De var nemlig i udlandet.

At vores erhvervsøkonomiske-sproglige kandidatuddannelse- cand.merc.int. har vakt opmærksomhed ude i den store verden ses nu også af, at uddannelsen får følgende skudsmål:

"Perhaps the Danish model from the 1985 Lyons colloquium contained the seeds of current trends in language development in European management education. The difference between an economics graduate with a strong background in languages and a language graduate with a firm grounding in economics, business law, or other business-related field, is really one of degree, so to speak. Indeed, the Copenhagen School of Economics and Business Administration has drawn on the strengths of both faculties to create its integrated Mo-

dern Languages and Economics Center. This approach seems to be the nub of recent developments in Europe: business and language forces are being combined, faculty from both sides are retraining and recasting their knowledge to form new course patterns, and men and women of international vision - whatever their initial field are rising to positions of responsibility in European management education".

From Robert Crane: "Foreign Language Acquisition in European Management Education". (The Annals of the American Academy of Political and Social Science, September 1990).

- Det er velfortjent, at uddannelsen er beskrevet her. Den har givet genlyd i hele Europa, og nu altså også i USA, sagde rektor Finn Junge-Jensen under receptionen.

Langt over middel

Censor og direktør, Knud Overø var imponeret over de studerendes evne til at disponere et stof og vægte det efter indhold og relevans, opsøge de rigtige kilder og få dem til at tale samt gruppernes evne til en fornuftig og solidarisk arbejdsfordeling.

Rektor Finn Junge-Jensen overrækker de velfortjente eksamensbeviser til de første cand.merc.int.'ere

- Jeg er med andre ord glad for og overrasket over SPRØK'ernes kvalitet. I de 28 år, jeg har været censor på Handelshøjskolen og Danmarks Farmaceutiske Højskole har jeg kun en gang givet karakteren 13. Og det var til en SPRØK-gruppe. Det var simpelthen, fordi opgaven var i top, sagde Knud Overø.

- Betingelsen for, at SPRØK'erne fortsat kan holde sig i toppen er, at de fortsat kan holde den fornemte høje adgangsgivende kvotient, og at de fortsat kan holde kampanden oppe, også når pionereuforien er ved at sætte sig, og at de argange, der følger efter, selv gør en indsats for at kaste glans over titlen, fortsatte han.

I er enormt heldige

Censor og direktør Asger Aamund hilste de nye kandidater velkommen til store udfordringer i både det danske og internationale erhvervsliv.

- I er enormt heldige, og jeg er dybt misundelig på jer. I dag hopper I lige ud fra Handelshøjskolen med en international, økonomisk-sproglig baggrund, der placerer jer lige midt i hovedstrømningerne i Danmarks udvikling, sagde han til indledning. Asger Aamund lagde dog ikke skjul på, at vanskelige opgaver i en helt ny økonomisk verdensorden lå og ventede på de nye kandidater.

Mange udfoldelsesmuligheder

Centerleder for Sprog/økonomi Centret, Sven Bislev gav et historisk rids af uddannelsen, som med det samme blev et tilløbsstykke, en af 80'ernes største uddannelsessuccesser.

Han forventer, at der fremover vil dimittes 60-70 kandidater om året. Hvor vil de havne henne i det danske og internationale virksomhedsbillede? - Det vil centret gerne vide noget om. Han udtrykte til sidst Centrets og Handelshøjskolens håb om, at den ballast, de får med fra uddannelsen her på Handelshøjskolen vil give dem arbejdstilfredsstillelse og udviklingsmuligheder.

De første cand.merc.int.'ere har spredt sig meget, både geografisk og jobmæssigt.

Anne Mette Dissing befinder sig på østkysten af USA.

Charlotte Alsted er marketingresearcher ved Leeds Polytechnics.

Gitte Kiefer er UN-consultant i Peru.

Lisa Nielsen er marketingkoordinator ved Kosan Teknova i Nivå.

Mette Morsing er projektmedarbejder på højskolens Institut for Anvendt Datalogi og Systemvidenskab.

Tina Schneidermann er conference director ved Institute for International Research i København.

Jens Aggerbeck er erhvervschef i Sorø.

Yderligere information:

Center for sprog/økonomi

Centerleder Sven Bislev

Dalgas Have 15

2000 Frederiksberg

Tlf. 31 19 19 19

”Tre iagttagelser i SPRØK'ernes adfærdsmønster- evnen til at disponere et stof, evnen til at opsøge relevante kilder og få dem til at springe og evnen til at fordele de stillede opgaver hensigtsmæssigt, afdækker for mig at se tre vigtige lederegenskaber, nemlig: overblik, gennemslagskraft og samarbejdsevne.”

”Jeg føler mig overbevist om, at de nye cand.merc.int.'er vil finde beskæftigelse i internationalt arbejdende virksomheder, i udenrigsministeriets kommercielle afdelinger og i multinationale firmaer og organisationer. Og at de vil levere valuta for lønnen.”

Knud Overø, direktør og censor

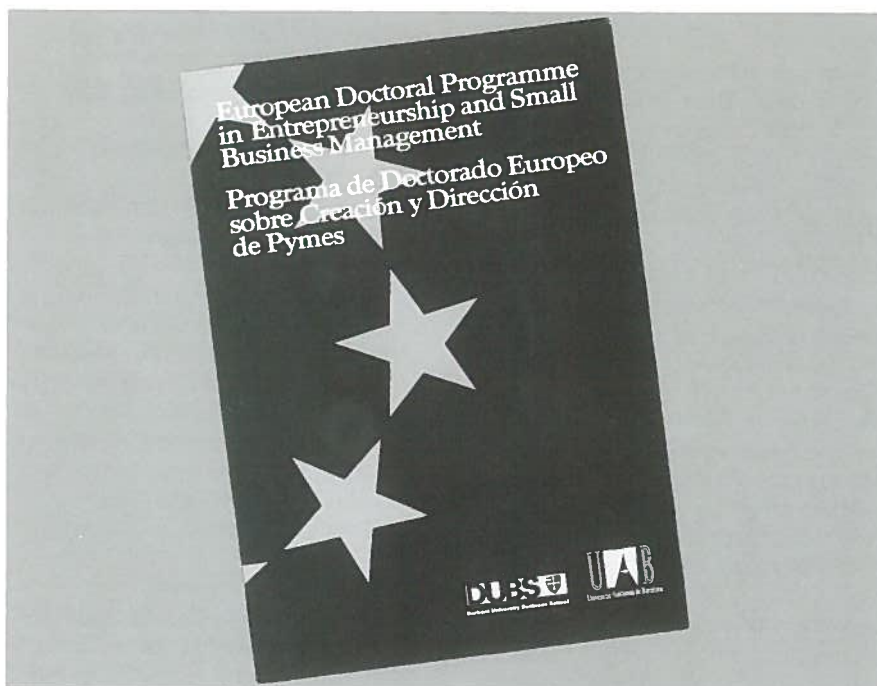

”Ingen af de virksomheder, som jeg har med at gøre på den ene eller den anden måde, ville drømme om at ansætte topfolk, der ikke har en international baggrund, som ikke har internationale ambitioner, og som ikke kan løse internationale problemer.”

”I pionerkandidater står over for nogle store og spændende udfordringer, som kan gøre hele jeres kommende 40-årige arbejdsliv til en periode fyldt med livskvalitet, oplevelser og arbejdsresultater.”

Asger Aamund, direktør og censor

Forskeruddannelserne internationaliseres via nye netværk

European Doctoral Programme in Entrepreneurship and Small Business Management er blot et af de mange internationale forskeruddannelsesprogrammer, Handelshøjskolen deltager i

Med mere end 80 Ph.D.-studerende har Handelshøjskolen et af de største "doctoral programmes" i Europa. Derfor er det naturligt, at vi aktivt deltager i arbejdet med at etablere internationale forskeruddannelses-netværk

1990 blev året, hvor Handelshøjskolen for alvor kom med i de internationale programmer, hvis formål det er at styrke forskeruddannelserne. Forskere fra Handelshøjskolen har i flere tilfælde været initiativtager til at få etableret nye programmer.

Udbygningen vil fortsætte i de kommende år for at styrke Handelshøjskolen position som en attraktiv uddannelsesinstitution for yngre kandidater, der ønsker at få en kvalificeret forskeruddannelse.

Betydningen af at kunne tiltrække udenlandske forskerstuderende på Ph.D.-niveau eller lignende vil stige væsentligt, når Europas grænser også på forsknings- og uddannelsesområdet så småt forsvinder. Dette vil helt sikkert øge interessen blandt potentielle forskerstuderende for at søge optagelse på de uddannelsesinstitutioner, der har ry for gode forskeruddannelser. Her vil de nuværende landegrænser være af mindre betydning.

For business schools må der derfor fremover forventes en større konkurrence på netop Ph.D.-programmerne, hvorfor det gælder om at kunne tiltrække de bedste forskere og kommende forskere for at klare sig i konkurrencen. Dette vil igen have en afsmittende virkning på de øvrige af Handelshøjskolen uddannelser. Gode forsknings- og uddannelsesmiljøer tiltrækker såvel kommende danske studerende som udlændinge, der vil få øjnene op for de muligheder, der forefindes på Handelshøjskolen i København.

SCANCOR- Young Scholars Network

En række yngre forskere inden for organisation og ledelse her på Handelshøjskolen har taget initiativ til at danne et netværk for især forskningsstipendiater og adjunkter for bla. gennem afholdelse af Ph.D.-kurser at styrke kontakten og samarbejdet til kolleger i Scandinavien. Programmet er knyttet til SCANCOR-projektet (se årsberetningen fra sidste år).

Efter en række forberedelser i sommeren 1990, hvor en række kendte seniorforskere fra bla. Stanford lovede at støtte projektet som kursusafholdere og kontaktskabere, kunne man i november afholde den stiftende netværkskonference på LOS-centret i Bergen. I alt 54 yngre forskere fra hele Norden, heraf 9 fra Handelshøjskolen deltog i et meget vellykket arrangement, hvor linjerne for det fremtidige samarbejde blev fastlagt ud fra deltagernes interesseområder.

Bla. de ting, der blev besluttet, var:

- Fastlæggelse af fagligt niveau
- Etablering af Ph.D.-kurser
- Oprettelse af tidsskrift for yngre organisationsforskere, hvor "delafhandlinger" kan trykkes.

Derudover arbejdes der videre med planer om at etablere en rotationsordning, så Ph.D.-studerende kan arbejde i en kortere eller længere periode på en anden SCANCOR-institution. Formålet er at sikre en tættere kontakt til andre institutioners seniorforskere.

Næste møde afholdes på Handelshøjskolen i København, hvor der skal gøres status over aktiviteter og den fremtidige organisation af samarbejdet.

Danish Summer Research Institute

To forskere fra Handelshøjskolen tog i 1989 initiativ til at få igangsat et 3-årigt internationalt forskningsprogram om den europæiske integration og erhvervslivets omstilling til Det Indre Marked. En af hovedhjørnestenene i programmet var at afholde sommerinstitutter, hvor junior- og seniorforskere kunne diskutere arbejdet med de projekter, der indgik i det samlede forskningsprogram.

Det første Sommerinstitut blev afholdt i august-september i Gilleje med deltagelse af 34 junior- og 20 seniorforskere fra en lang række anerkendte universiteter og business schools. Der blev dannet 20 internationale forskningsnetværk vedrørende den europæiske integration, heraf 9 med dansk deltagelse.

Alt tyder nu på, at det samlede forskningsprogram kan gennemføres, og der planlægges derfor afholdt Sommerinstitutter i 1991 og 1992.

Danish Summer Research Institute er mere detaljeret beskrevet andetsteds i årsberetningen.

Det Erhvervsøkonomiske Forskeruddannelsesnetværk

For at styrke det tværinstitutionelle samarbejde og dermed øge de erhvervsøkonomiske forskeruddannelsers kvalitet tog bla. lektor Christian Knudsen fra Handelshøjskolens Center for Uddannelsesforskning i 1989 initiativ til at få etableret Det Erhvervsøkonomiske Forskeruddannelsesnetværk. Netværket, der i en 3-årig periode støttes af Forskerakademiet, har nu alle danske handelshøjskoler, universitetscentre i Roskilde og Ålborg samt Odense Universitet som deltagere.

Efter at vi nu ved, hvilke behov der blandt især Ph.D.-forskere for at forbedre deres uddannelse, er vi nu i gang med at opbygge en ny struktur på Ph.D.-uddannelsesområdet, fortæller Chr. Knudsen. Vi forsøger at gå væk fra den tidligere vejleder-studerende model over mod en model, der i lighed med fx den amerikanske indeholder en række kursus- og undervisningselementer, altså begyndelsen til en egentlig forskeruddannelse. Det nye samarbejde må ses i dette perspektiv, da en enkelt dansk uddannelsesinstitution ikke alene er i stand til at bære undervisningen af Ph.D.-studerende på et tilstrækkeligt højt niveau inden for alle væsentlige erhvervsøkonomiske fagområder, fortsætter han.

Trinopbygget uddannelse

Der er nu nedsat en række arbejdsgrupper til at planlægge både forløb og indhold ud fra en model med 4 faste grundlæggende kurser for alle studerende. Derudover planlægges en række videregående specialkurser for at tilgodese den enkelte Ph.D.-studerendes behov inden for eget fagområde.

De 4 grundlæggende kurser er:

- Kvantitativ metode/statistik
- Kvalitativ metode
- Erhvervsøkonomisk videnskabsteori
- Erhvervsøkonomisk teori.

Arbejdet med planlægningen af de videregående specialkurser er endnu ikke afsluttet. Problemet er her, at det vil være vanskeligt at skaffe danske Ph.D.-studerende nok til at fylde holdene op. Det videre arbejde vil derfor afhænge af det samarbejde på europæisk plan, der er igangsat om fælles Ph.D.-uddannelsesprogrammer, se nedenfor.

Ph.D.-uddannelse på vej

Chr. Knudsen fortæller, at Handelshøjskolen pr. 1. januar 1991 tager første skridt til at indføre en studieordning, som indebærer, at visse fag skal være gennemført, for at den studerende kan opnå Ph.D.-graden. De grundlæggende

Forskeruddannelsens kvalitet øges ved et tæt samarbejde mellem senior- og juniorforskere, er en af hovedagttagelserne fra Danish Summer Research Institute 1990. Her lyttes intenst til et ekspertoplæg

de kurser vil både indeholde grundlæggende erhvervsøkonomiske og videnskabsteoretiske fag og videregående kurser inden for den enkelte studerendes eget fagområde. Den studerende forpligtes også til at deltage i seminarer og her fremlægge egne projekter og opponere mod andres.

- Dette initiativ vil styrke vores konkurrencekraft væsentligt og medvirke til at fastholde vores placering på forskeruddannelsesområdet. Det er væsentligt, at erhvervslivet erkender betydningen heraf og kan se en interesse i at støtte udbygningen af disse uddannelser, siger Chr. Knudsen.

Chr. Knudsen mener, at en styrkelse af forskeruddannelsen vil tiltrække gode forskere og dermed styrke den almindelige interesse blandt forskere og erhvervslivet for Handelshøjskolen, således at Handelshøjskolen kan blive et kraftcenter i Europas nordlige region.

Planer om europæisk samarbejde om Ph.D.-uddannelsesprogrammer

Sammen med formanden for Handelshøjskolens forskeruddannelsesudvalg, lektor Hans Siggaard Jensen, og fuldmægtig Annelise Klüwer deltog Chr. Knudsen i begyndelsen af december 1990 sammen med andre ledere af europæiske Ph.D.-programmer i et møde på Manchester Business School for at vurdere mulighederne for et nærmere samarbejde.

Udover udveksling af erfaringer og synspunkter på Ph.D.-uddannelserne blev det besluttet at arbejde videre med planer for et europæisk sammenslutning af doctoral programmes. Der blev nedsat en arbejdsgruppe, hvor bla. Hans Siggaard Jensen sidder, som til næste møde i Stockholm i juni 1991 skal fremlægge forslag til formål, aktiviteter mv. til en sådan sammenslutning.

European Doctoral Programme in Entrepreneurship and Small Business Management

I 1990 kom der for alvor også fart i et forskeruddannelsesprogram for studerende på graduate niveau, der har interesse for:

- Entrepreneurship and Enterprise Formation
- Small Business Management and Development
- SME and Macroeconomics, with particular reference to the Single Common Market.

Formålet med European Doctoral Programme er at styrke interessen for at udvikle fælles forskertemaer inden for

ovennævnte områder og skabe mulighed for, at interesserede studerende kan læse og forske i relevante fagrækker på de indtil videre 16 universiteter og business schools- blandt disse Handelshøjskolen i København - der er med i samarbejdet.

Programmet, der er baseret på et uddannelsesforløb på 6 måneder, blev for første gang afholdt i foråret 1990 på universiteterne i Durham og Barcelona. Programmet vil blive gentaget sammesteds i foråret 1991, idet tanken er at gennemføre to programmer sideløbende to år i træk.

Programmet støttes af ERASMUS, hvilket letter de studerendes mulighed for deltagelse i undervisning betydeligt, da de er omfattet af ERASMUS-reglerne for udveksling.

Programmets koordinator her på Handelshøjskolen er lektor Mette Mønsted fra Erhvervsfremme- og Iværksættergruppen.

Mette Mønsted er sammen med kolleger fra Roskilde Universitetscenter, Lunds Universitet og Högskolan i Växjö i færd med at planlægge et program, der skal afholdes i foråret 1992 med gentagelse i 1993.

Yderligere information:
Lektor Christian Knudsen
Center for Uddannelsesforskning
Nansensgade 19, 3
Tlf.: 33 14 41 08

Lektor Mette Mønsted
Erhvervsfremme- og
Iværksættergruppen
Howitzvej 60
2000 Frederiksberg
Tlf.: 38 33 07 70

Ph.D.-studerendes forskning vækker opmærksomhed

Dygtige og engagerede kandidater har mulighed for at gå i gang med et licentiatstudium. De bliver lic. merc. eller lic. ling. merc. på basis af en afhandling, som berettiger til den internationale dokortitel ph.D.

Hvert år fremlægges nye forskningsresultater i omkring en snes licentiat-afhandlinger fra Handelshøjskolens henvendte hundrede licentiat-studerende og forskningsstipendiater.

Det er en bred vifte af ny viden, som fremlægges på denne måde. På disse sider ses en kort beskrivelse af tre udvalgte eksempler. Fra den øvrige produktion er her stikord til en række emner fra året 1990.

- Projektstyringssystemer
- Regulering af arbejdsmiljø
- Konkurrence og samarbejde i andelsbevægelsen
- Arbejdsmotivation
- EF's landbrugspolitik
- Udformning af TV-reklame
- Ledelse i frivillige organisationer
- EDB-baserede beslutningsstøttesystemer
- Profitcenterorganisation
- Ordforbindelser i tysk juridisk sprog
- Koncernideologi og nationalisme
- Brug af sprogviden ved oversætteropgaver.

Fjernt fra Danmark

Mange udstationerede medarbejdere får problemer, fordi udvælgelsen og forberedelsen ikke har været grundig nok.

Det viser en undersøgelse af udstationerede fra 81 danske virksomheder, beskrevet i Martine Cardel Geertsens licentiat-afhandling. Afhandlingen har modtaget Tietgen-prisen og er udkommet under titlen "Fjernt fra Danmark. Interkulturel kompetence i teori og praksis".

- De fleste virksomheder nøjes med at tilbyde sprogundervisning, men bør

lægge meget mere vægt på undervisning i fremmede kulturer og orientere om de hyppigst forekommende problemer, siger Martine Cardel Geertsen. Langt over halvdelen af de undersøgte virksomheder står for at skulle øge antallet af udstationerede medarbejdere.

- Virksomhederne må satse på at gøre udstationeringen mere attraktiv, siger hun.
- Men det kræver en bedre planlægning. En model kunne være en forbedret sprog- og kulturuddannelse, bedre løsning af de praktiske problemer på stedet, tidligere inddragelse af familien, og en mere professionel opfølgning efter hjemkomsten.

Væk de stille piger

Undervisningsmetoderne ved korrespondentuddannelsen er med til at fastholde de kvindelige studerende i rollen som "De stille piger". Det viser lic. ling. merc. Jette Lund Pedersen i sin licentiat-afhandling om "Fagsprogsdidaktik og kvalifikationskrav."

Metoden er holdundervisning, hovedmålet reproduktion af det lærte. Det fastholder de kvindelige studerendes tillærte egenskaber som flid, lydighed, passivitet og intuition, i grel kontrast til erhvervslivets krav om selvstændige og metodisk-analytisk velfunderede medarbejdere.

- Der bør aktivt sættes på at nedbryde de passiverende forudsætninger, mange piger møder frem med på korrespondentuddannelsen, siger Jette Lund Pedersen.

Det kan ske ved en opprioritering af mundlig kommunikation, så pigerne får styrket analytisk evne og problemløsning. Kvinders samarbejds- og kommunikationsevne kunne udnyttes ved gruppe- og projektsamarbejde. En mere feminin pædagogik vil kunne opprioritere kvindelige evner og værdier og frigøre den enkelte til at tage ansvaret for sin egen situation.

Vælg regnskabsmetode med omhu

Et regnskab kan udvise nok så forskellige resultater i form af dækningsbidrag for afdelinger, produkter eller perioder, afhængigt af de principper man benytter.

Det fremgår af en ph.D.-afhandling, skrevet af adjunkt Carsten Rohde, Institut for Regnskabsvæsen og Økonomistyring. Han har gennemgået en række produktions- og handelsvirksomheders metoder, især vedrørende opgørelse af priser og mængder.

- En forkert kombination af metoder og principper kan føre til fejlslutninger, når man styrer en virksomhed. Derfor er det vigtigt at man i praktisk virksomhed er bekendt med, hvad de forskellige metoder og principper signalerer om resultatet, siger Carsten Rohde. Undersøgelsens konklusioner indgår allerede i undervisningen på Handelshøjskolen for både HD og cand. merc. med regnskabsvæsen som speciale. Carsten Rohde arbejder nu videre med sine forskningsresultater med henblik på at skrive en bog om emnet.

Yderligere information:
Forskeruddannelsesudvalget
Fuldmægtig Annelise Klüwer
Nansensgade 19
1366 København K
Tlf.: 33 14 41 08

Uddannelsen får varedeklaration

Handelshøjskolens uddannelser står sig godt i flere undersøgelser

De årlige målinger af de amerikanske business-skolers renommé i erhvervslivet er blevet til et kvalitetsstempel for vinderne.

Og selv om vi - endnu - ikke har sammenligninger ud over landegrænserne, tyder meget på at Handelshøjskolen i København ville være pænt placeret ved en sådan analyse.

Børsens Nyhedsmagasin har således for anden gang Handelshøjskolerne i Århus og København på de to første pladser i en undersøgelse af, hvordan udvalgte virksomheder bedømmer en række højere læreanstalters evne til at uddanne medarbejdere til virksomheden.

Kontorchef Dan Jensen fra Dansk Arbejdsgiverforening var en af initiativtagerne til DA's miniundersøgelse om arbejdsgiverønsker til fremtidens handelshøjskolekandidater

Tilfredsheden med undervisningen var steget fra forrige år, og handelshøjskolerne lå i vurderingen noget foran DTH og Teknikumuddannelserne og betydeligt foran universiteterne. 78,9% af virksomhederne fandt undervisningen ved Handelshøjskolen i København "meget tilfredsstillende" eller "tilfredsstillende", 18,4% vurderede den til "middel", mens kun 2,1% fandt den "under middel" eller "særdeles utilfredsstillende".

Rektor Finn Junge-Jensen er godt tilfreds med den flotte placering, men tillægger den ikke alt for stor betydning.

- Når vi tænker på kvalitet, tænker vi

mere på den internationale kvalitet, siger han.

- Vi ser ikke på, om vi er bedre eller dårligere end andre danske uddannelsesinstitutioner, men på, hvordan vi måles i forhold til de bedste udenlandske business schools.

Arbejdsgiverønsker

Der er naturligvis områder, hvor Handelshøjskolens uddannelser bør justeres for at kunne leve op til fremtidens kvalifikationsbehov.

Det fremgår af en miniundersøgelse, som Dansk Arbejdsgiverforening har gennemført i 24 større medlemsvirksomheder i første halvår af 1990.

Undersøgelsen blev udførligt omtalt i pressen med bla. overskrifter som "Direktørspirer skaber problemer", for-

siger Lone Hass fra Handelshøjskolens Center for Uddannelsesforskning, som har stået for gennemførelsen af undersøgelsen.

De 24 virksomheder er udvalgt efter omfanget af internationale aktiviteter samt beskæftigelse af dimittender fra Handelshøjskolen. Lone Hass understreger, at undersøgelsen ikke er repræsentativ. Alligevel finder hun, at den giver nogle gode bud på, hvorledes uddannelserne fremover kan tilpasses erhvervslivets behov og forventninger. De større virksomheder har bedst ressourcer til at etablere og fastholde kontakten til skolen og de studerende. De mindre ville gerne kunne henvende sig til skolen, når de har en opgave som de ikke har råd til at overlade til en lønnet medarbejder, men som måske kunne løses, for eksempel af en cand. merc. studerende i forbindelse med opgaveskrivning.

- At anvende studerende til et sådant formål vil også give de studerende bedre forståelse for virksomhederne og de vilkår, de arbejder under, mener Lone Haas.

Yderligere information:

Lone Hass

Center for Uddannelsesforskning

Nansensgade 19, 3

1366 København K

Tlf.: 33 13 41 08

stæet sådan, at de nye kandidater af og til føler sig lidt for sikre på sig selv.

Virksomhederne ønsker en markant styrkelse af sprogfærdighederne; mere træning i kommunikation og formulering; mere case-orienteret undervisning og træning i sammenhænge for at styrke helhedsforståelsen. Også samarbejdsevne, problemløsningsevne, tværfaglighed og selvstændighed står højt på ønskesedlen.

- Det er virksomhedernes klare holdning at uddannelsernes teoretiske fundament stort set er i orden, og at de selv har og bør have ansvaret for den nødvendige praktiske oplæring af dimittenderne ude i den enkelte virksomhed,

De studerende giver Handelshøjskolen karakter

Årlig registrering af de studerendes vurderinger af uddannelser og service giver mulighed for løbende kvalitetskontrol

"Hvordan er din samlede vurdering af studiet?". "Hvordan vurderer du sammenhængen mellem fagene?". "Hvordan vurderer du den samlede arbejdsbelastning på studiet?". "Hvordan vurderer du lærernes evne til at relatere undervisningen i deres fag til de øvrige fag?". "Studiet burde indeholde flere tværfaglige undervisningsforløb". "Sammenhængen i pensum er god".

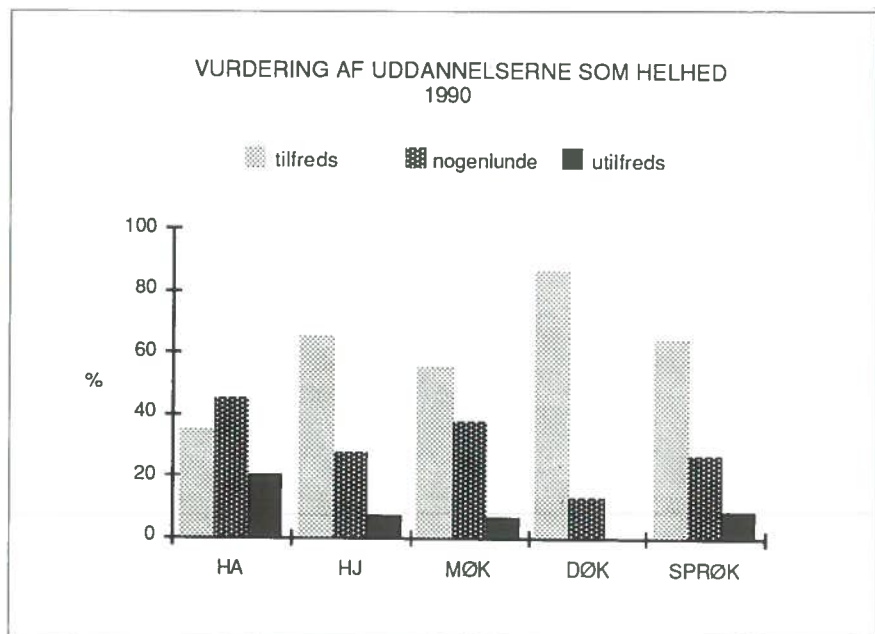
Disse og en lang række lignende spørgsmål og statements indgår i de brugerundersøgelser, som Handelshøjskolen siden maj 1989 har gennemført på en række af skolens uddannelser. I 1989 startede vi med HA- og HA-dat.-uddannelsen. I 1990 kom HA-mat., HA-jur. og ESA med. Planen er, at undersøgelserne fremover skal omfatte stort set samtlige skolens uddannelser, således at det bliver en fast rutine, at de studerende ved studieårets afslutning giver en tilbagemelding til Handelshøjskolen om deres vurdering af en række forhold ved den samlede uddannelse, de enkelte fag, undervisningen mv.

Også andet end studievurdering

Ud over vurderingen af studierne spørges der om en række faktuelle forhold vedrørende de studerendes studieadfærd, fx omfanget af erhvervsarbejde, hvor ofte man deltager i undervisningen, og hvor meget man forbereder sig til timerne. Endelig indgår der spørgsmål om vurderingen af en række af de servicefunktioner, der knytter sig til studiearbejdet som fx bibliotekerne, EDB-brugerrummene, studiesekretariaterne og studievejledningen.

Forbedret vidensgrundlag øger handlemulighederne

Formålet er at tilvejebringe en dokumenteret og repræsentativ viden om, hvordan de studerende som brugere af uddannelserne og undervisningen vurderer disse "ydelser". Et sådant forbedret vidensgrundlag giver dels mulighed for at udpege problemområder i uddannelserne og dermed afsæt for revision og udvikling. Og dels betyder det et forbedret grundlag for en kvalificeret stillingtagen til den kritik af ud-

dannelserne og undervisningen, der måtte fremkomme på anden vis. Ved at undersøgelserne gentages årligt, bliver der tale om en slags løbende kvalitets"kontrol", der kan opfange udsving i opad- eller nedadgående retning.

Den løbende evaluering fortsætter

Det er derimod ikke hensigten, at undersøgelserne skal erstatte den evaluering af undervisningen, der løbende foregår mellem lærer og hold, eller den evaluering, som mange lærere eller institutter gennemfører efter et afsluttet undervisningsforløb.

Omfattende statistisk materiale

Undersøgelserne gennemføres ved udsendelse af spørgeskemaer til samtlige studerende på de studier, der indgår. Der udsendes én "rykker" til dem, der ikke svarer på første henvendelse. Under ét har det betydet, at der er opnået besvarelsesprocenter på mellem 67 og 83% på de enkelte uddannelser - og en samlet besvarelsesprocent på over 75 begge år. Da der er tale om totalundersøgelser, er der tale om et meget omfattende og repræsentativt materiale. Resultaterne af undersøgelserne er formidlet på en række måder, bla. sammenfatninger i Kræmmerhuset og rapporter til de styrende organer.

Yderligere information:

Thomas Werner Hansen
Center for Uddannelsesforskning
Nansensgade 19, 3
1366 København K
Tlf.: 33 14 41 08

Udvikling af administrationen

Service medarbejderne er sammen med lærerne de handelshøjskoleansatte, de studerende oftest møder. Studiekontoret i Dalgas Have er en væsentlig brik i kontakten mellem studerende og institution

Administrationen er en uundværlig del af Handelshøjskolen. Dens fornemmeste opgave er at støtte Handelshøjskolens primære aktiviteter, nemlig undervisningen og forskningen

- 150.000 eksaminer om året
- 25.000.000 fotokopier om året
- 8-900 eksterne lærere
- 28 institutter og centre
- 7.000 flere studerende på 10 år
- 20.000 kassebilag om året
- 11 højskoleadresser.

Handelshøjskolens administration har nok at holde rede på. Og da administrationen heldigvis har en meget kvalitetsbevidst brugergruppe, må administrationen til stadighed bestræbe sig på at yde en kvalitetsbetonet indsats.

Omstrukturering tilendebragt - omstilling fortsætter

En stor omstrukturering, der blev indledt i 1987-88, blev foreløbigt afsluttet i foråret 1990 med besættelsen af stillingen som administrationschef. Den 39-årige cand.polit. Jakob Voltelen, med en baggrund som kontorchef i Undervisningsministeriet og en dugfrisk eksamen fra USA som Master af Public Administration (MPA), har nu ansvaret for Handelshøjskolens administration. En administration, hvis omstilling har bevirket en betydelig decentralisering af opgaverne. Opgaverne skal løses der, hvor forudsætningerne er

bedst. Med andre ord skal kompetencen tæt på brugerhenvendelserne og brugerne have hurtig og korrekt betjening.

At strukturen nu er faldet på plads, betyder imidlertid ikke, at omstillingen er tilendebragt. Der skal stadig arbejdes med forbedring af administrationens rutiner, forenkling og udvikling af nye kompetencer og værktøjer. Målet er til stadighed at forbedre administrationen.

Ny EDB-plan

Et forældet EDB-system har i flere år gjort navnlig studieadministrationen unødvendig besværlig og ikke altid lige kundevenlig. Handelshøjskolen har nu udarbejdet en samlet EDB-plan for hele institutionen, som vil danne grundlag for en gennemgribende modernisering med de nyeste EDB-værktøjer, udstrakt brugeradgang og samlende netværk. En tid endnu må Handelshøjskolen dog vente utålmodigt på, at undervisningsministeriets koordinerede planlægning skal nå op på siden af Handelshøjskolens.

Efteruddannelse

Administrativ efteruddannelse er blevet oprustet voldsomt i takt med decentraliseringens udfordringer og de stadig nye opgaver, der påhviler administrationen.

En ny intern organisering af efteruddannelsen fra 1989 har ført til en væsentlig større aktivitet og en mere

overordnet systematik i uddannelses-tilbuddene. Handelshøjskolen brugte i 1990 over 1 million kr. på efteruddannelse, hvilket utvivlsomt vil blive overgået de kommende år. Et internt uddannelsesprogram på Handelshøjskolen, som alle (nye) medarbejdere skal gennemgå, forventes iværksat i fuldt omfang i løbet af 1 - 2 år.

Vejen til succes

Administrationen har succes, hvis den - som det blev fastslået ovenfor - formår at være en effektiv støtte for undervisning og forskning. Det er derfor en væsentlig opgave at være i dialog med brugerne, at lytte til ris og ros. De egentlige brugerundersøgelser, der er omtalt andetsteds i årsberetningen, giver en vigtig tilbagemelding til medarbejdere og ledelse om kvalitet og serviceniveau.

Handelshøjskolen iværksatte ved udgangen af 1990 en kampagne for fortsat udvikling af administrationen, som under de klare overskrifter "ting til tiden", "præcis kundebetjening" og "intern forenkling" skal hjælpe den enkelte medarbejder til at reflektere over den daglige indsats og de forskellige enheder til i fælleskab at opstille brugervenlige servicemål.

Yderligere information:

Administrationschef Jakob Voltelen
Struenseegade 7-9
2200 København N
Tlf.: 31 19 19 19

Nye edb-laboratorier til forskning og undervisning

Ved hjælp af støtte fra store edb-firmaer har Handelshøjskolen fået nye, moderne edb-faciliteter

Selvom Handelshøjskolen i forvejen råder over en del edb-udstyr til undervisnings- og forskningsbrug modtog vi med tak et par yderst moderne edb-laboratorier fra hhv. Hewlett-Packard og Apple Computers. De to laboratorier giver forbedrede muligheder for studerende og forskere på Handelshøjskolen.

Nyt informatikcenter i Nansensgadekomplekset

Handelshøjskolens Didaktikgruppe har i de senere år interesseret sig for udviklingen af såkaldte elektroniske arbejdspladser ude på arbejdsmarkedet for at kunne vurdere, hvilke krav vore dimittender vil blive stillet over for i virksomhederne.

I lokale 3036 i Turesensgade er - med Hewlett-Packards sponsorbistand -

etableret en ny teknologi, der gør det muligt at kaste lys på alle disse interesser. Faktisk kan der fra denne begrænsede enhed foretages alle former for nutidige informationsteknologiske opgaver, fx analyser af arbejdsfunktioner, afprøvning af forskellige former for fjernundervisning og anvendelse af forskellige typer af professionelt udviklet soft-ware.

Informatikcentret i lokale 3036 er også forsynet med CD-ROM-teknologi, der gør det muligt at holde en almindelig PC'er op med en stor database - af et omfang svarende til 300.000 maskinskrevne sider. Disse CD-ROM-databaser distribueres efterhånden i et stort omfang inden for mange fagområder - til beskedne priser - og formentlig til stor nytteværdi for mange studier. Danmarks Statistik planlægger at udsende en del materiale på CD-ROM-skiver. Når dette er kommet i gang, vil helt nye muligheder kunne tages i brug af studenterne i deres informationssøgning.

Kan også anvendes til fjernundervisning

Handelshøjskolen er sammen med Finansrådet, Byggeriets Realkreditfond, Hafnia, Courseware Scandinavia og UNI*C dybt involveret i et udviklingsprojekt under loven om efteruddannelse (lov 271) med henblik på at etablere fjernundervisning i international markedsret for ansatte i den finansielle sektor. Dette særlige fjernundervisningskoncept etableres ud fra ideen om, at ny viden skabes ved at løse problemer. Studenterne udsættes for en række problemcases, som de kan løse i samarbejde med bla. undervisere og medstuderende via edb og ved anvendelse af databaser.

Didaktikgruppen har endvidere sammen med Institut for Afsætningsøkonomi ved lektor Søren Heede foretaget "simulationer" over en marketingschefs "elektroniske arbejdsplads" - med anvendelse af det nyeste udstyr - hardware såvel som soft-ware. Dette udviklingsarbejde har været tæt knyttet til undervisningen i et cand.merc.-fag - A58: Lønsomhedsstyret markedsføring.

Forskningen foregår på flere felter

Interessen for forskning i elektroniske arbejdspladser er stigende på verdensplan. Det gælder både arbejdspladsernes indretning, hvilke opgaver teknologien skal løse og, hvad måske er nok så vigtigt: Hvilke kvalifikationer skal medarbejderne have som følge af indførelsen af den nye informationsteknologi?

I forlængelse heraf har dele af forskningen inden for informationsteknologien vendt sig mod uddannelsesinstitutionerne for her at undersøge, hvilke ændringer og fornyelser, der vil være nødvendige både i studierne formål og undervisningens indhold og form. Det er her vigtigt, at de studerende allerede i studietiden får styrket deres opfattelse af en sammenhæng mellem teori og praksis i den fortsatte voldsomme teknologiske udvikling på informationsområdet for at undgå for mange kulturchock i mødet med erhvervslivets virkelighed.

I øjeblikket oprettes såkaldte "computeriserede" universiteter, bla. det nye Bradford Universitet i England og det omfattende "Electronic University Network" i USA, hvor 6 traditionelle universiteter er gået i samarbejde om

Lokale 3036 i Nansensgade er nu et pædagogisk værksted fyldt med moderne elektronik. Lektor Aage Nedergaard er her i færd med at hjælpe brugere tilrette

at udvikle undervisningstilbud på de højeste niveauer ved inddragelse af den nye teknologi.

På Handelshøjskolen koncentrerer den informationsteknologiske uddannelsesforskning sig på to områder

Det ene område er arbejdet med at udvikle koncepter for arbejdspladser - som beskrevet ovenfor - for de studerende, lærere og forskere. Det andet område er at undersøge mulighederne for og konsekvenserne af en hel eller delvis computerisering af Handelshøjskolens undervisning - herunder en undersøgelse af mulighederne for at gennemføre fjernundervisning via informationsteknologien i udvalgte dele af Handelshøjskolens uddannelsesprogram.

Her er især HD-uddannelserne interessante, dels fordi de studerende her i forvejen næsten alle har erfaring i at anvende PC'ere og anden informationsteknologi, og dels fordi undervisningen kan foregå, når det passer ind i de studerendes erhvervsarbejde.

Ny billedteknologi forøger anvendelsesmulighederne

Det opdaterede udstyr i lokale 3036 gør det muligt for Handelshøjskolen at holde øje med udviklingen. Alle nye undervisningsprogrammer og -systemer - herunder også egentlige "forfatterprogrammer" (lærernes programudstyr) og "datamatkonferenceprogrammer" kan afprøves på udstyret. En revolutionerende ny teknologi er under opsejling for anvendelse af billeder sammen med PC'erne. I løbet af få år vil det være muligt at lagre, transformere, bearbejde, udvikle billeder i PC'erne på samme tvangsfrie måde, som det er muligt med skrevne tekster i dag. Denne udvikling vil udstyret i lokale 3036 også være gearet til, i tæt samarbejde med Handelshøjskolens videolaboratorium på 4. sal.

Dette udviklingsprojekt færdiggøres i begyndelsen af det nye år - og resultatet vil blive tilbudt som et fjernundervisningskursus. Det er naturligvis også tanken, at dette kursuskon-

cept helt eller delvis kan overføres til Handelshøjskolens øvrige uddannelsesstilbud.

Yderligere information:

Lektor Aage Nedergaard og eksternt lektor Hans Henning Nielsen
Didaktikgruppen
Center for Uddannelsesforskning
Nansensgade 19, 3
1366 København K
Tlf.: 33 14 41 08, lok. 224/225

EDB-laboratorium på Howitzvej

Handelshøjskolen indgik i 1988 en samarbejdsaftale med Apple Computers a/s. Som led i aftalen har Apple doneret højskolen et Apple laboratorium med 3 Macintosh computere, en scanner, en laserprinter samt forskellige programpakker. Laboratoriet, der er placeret i edb-centret på Howitzvej, står til fri rådighed for Handelshøjskolens ansatte og studerende. Handelshøjskolens edb-udvalg har besluttet at gøre institut for Informatik og Økonomistyring til forsøgsinstitut for højskolens "Mac"-anvendelse. Indtil videre er der anskaffet 10 Mac'ere, der er koblet sammen i et netværk. På Howitzvej findes desuden et undervisningslokale med 15 Mac'ere koblet sammen i net.

Afrapporteringen fra første forsøgsperiode har en meget klar konklusion: Brugere er ovenud tilfredse med deres Mac-ere.

Derfor har edb-udvalget givet andre institutter tilladelse til, hvis økonomien rækker til det, at anskaffe Mac'ere. Der er nedsat en Mac-User Group med

lektor Jens Aaris Thisted fra Institut for Informatik og Økonomistyring som formand. Gruppen, der er tilknyttet Apple University Consortium, har afholdt en række arrangementer for nye Mac-brugere.

Næste trin i udviklingen bliver at tilkoble Mac'erne til Handelshøjskolens almindelige edb-system, således at Mac-brugerne kan bruge systemets ydelser.

Yderligere information:

Lektor Jens Aaris Thisted
Institut for Informatik
og Økonomistyring
Howitzvej 60
2000 Frederiksberg
Tlf.: 31 86 14 44

En pris for at nyttiggøre teorien

En række hovedopgaver skrevet af studerende fra de erhvervsøkonomiske uddannelser har modtaget en pris for teoriens anvendelse på praktiske problemstillinger

Handelshøjskolens kandidatstuderende er ikke alle verdensfjerne teoretikere. De indkomne besvarelser til Schøbel og Marholt Fondens Prisopgave viste tydeligt, at de studerende godt kan anvende teori på praktiske problemstillinger. Schøbel og Marholt Fonden har indstiftet en pris for den cand.merc. eller cand.merc.aud. hovedopgave, der vurderes som årets mest spændende overførsel eller anvendelse af teori på praktiske problemstillinger.

Førsteprisen på 25.000 kr. og 5 priser på hver 8.000 kr. til brug for studierejser er den gulerod, de studerende har i udsigt, hvis de ønsker at lægge billet ind på Fondens prisopgave.

Gode besvarelser

Bedømmelsesudvalget blev sat på en vanskelig opgave, da det gik i gang med at bedømme de ialt 16 indkomne besvarelser.

Alle opgaver levede op til betingelserne, så der måtte målfoto til, før vinderne var fundet.

Priserne blev overrakt ved en lille højtidelighed den 19. september 1990 i Dalgas Have.

For selve overrækkelsen stod Ole Ferbing fra Schøbel og Marholt. Han var meget tilfreds med de indkomne besvarelser, som klart dokumenterede, at højskolens kandidatstuderende er i stand til at forholde sig til teoriens anvendelse på praktiske problemstillinger. Opgaven havde været så svær for bedømmerne, at de så sig nødsaget til undtagelsesvist at indstille to studerende til førsteprisen.

Ole Kudsk fik den ene førstepris for sit arbejde med "Soft System Methodology", hvori han beskriver og vurderer de problemer, der kan opstå under rådgivning af virksomheder belyst ud fra en kritisk teori.

Den anden førstepris gik til René Mørch Sørensen for afhandlingen "Succionsmuligheder i dansk skatteret". Dette arbejde betragtes af bedømmerne som banebrydende, da det på enkel måde beskriver og forholder sig til meget komplicerede regler i skatteretten. Ole Ferbing anbefalede, at René Mørch Sø-

rensen lod skatteministeren læse afhandlingen.

Dekan Hans Engstrøm fra det økonomiske fakultet takkede Schøbel og Marholt Fonden for deres initiativ.

- Dette initiativ er vi meget glade for, da det er sjældent inden for det offentlige system, at man kan give en kontant

belønning til dem, der har gjort en ekstraordinær indsats, sagde Hans Engstrøm i forbindelse med sin velkomst. Han glædede sig også over, at de indkomne besvarelser så klart dokumenterede både spændvidden i uddannelserne og i de studerendes interesser. Det lover godt for fremtiden. Schøbel og Marholt Fondens Pris uddeles hvert år til og med 1994.

Yderligere information:
Det erhvervsøkonomiske Fakultet
Nansensgade 19,4
1366 København K
Tlf.: 33 14 44 14

Ole Kudsk (til venstre) og René Mørch Sørensen fik en kontant belønning for på en overbevisende måde at have anvendt teori på praktiske problemstillinger. De ses her flankeret af dekan Hans Engstrøm (til venstre) og Ole Ferbing fra Schøbel og Marholt, der foretog prisuddelingen

Handelshøjskolen formidler mellem studerende og erhvervslivet

Handelshøjskolen er i færd med at udbygge sit samarbejde med erhvervslivet på nye områder for at styrke kontakten mellem virksomheder og studerende

Baseret på over 20 års viden på vikarområdet tog SA- Vikarbureau i foråret initiativ til at oprette Handelshøjskolens Kandidatformidling for at kunne tilbyde erhvervslivet assistance ved rekruttering og udvælgelse af medarbejdere med en uddannelsesbaggrund her fra Handelshøjskolen.

Baggrunden herfor ligger i et konstateret behov i virksomhederne for at få ansat de folk, der kan tage de udfordringer op, der i stigende tal melder sig ude i den enkelte virksomhed for fortsat at kunne begå sig i en hårdere international konkurrence.

Uddannelsestillinger

- For at sikre, at de nyansatte kandidater kan leve op til de krav, der stilles i virksomhederne, kan det være en god idé at etablere en uddannelsesstilling, hvor beskrivelse af arbejdsopgaverne og eventuel fremtidig jobplacering indgår i forberedelsesfasen. En karrierestart i en uddannelsesstilling kvalificerer hurtigere kandidaterne til at kunne løse forskellige opgaver på tværs af traditionelle faggrænser, siger Gitte Hansen, direktør for Kandidatformidlingen.

Database er hjertet i Kandidatformidlingen

Kandidatformidlingen har etableret en database, der løbende ajourføres med den enkelte kandidats faglige og personlige kvalifikationer.

- Via databasen kan vi assistere erhvervslivet med rekruttering og udvælgelse af egnede emner til uddannelsestillinger, da vi løbende kan søge de emner, der passer bedst til behovet. Derefter kan vi interviewe relevante emner og så præsentere virksomhedens personaleansvarlige for 3-5 egnede kandidater som basis for det endelige valg, fortsætter Gitte Hansen.

Mange fordele for virksomhederne

- Personaleafdelingerne kan via Kandidatformidlingen finde den rigtige medarbejder på en faglig og økonomisk forsvarlig måde, da vi sikrer et bredt rekrutteringspotentiale, og virksomheden kan derved spare tid og penge, slutter Gitte Hansen.

Direktør Gitte Hansen fra Handelshøjskolens Kandidatformidling er tilfreds med den modtagelse, den nye formidlingsform har fået ude i erhvervslivet

Studerende i dialog med erhvervslivet

Sammen med en række højere lærestalter i Hovedstadsområdet, Dansk Arbejdsgiverforening og Industrirådet afholdt Handelshøjskolen den 9. og 10. oktober for første gang Kontaktdage. Formålet med denne nye aktivitet er at udbygge dialogen mellem vore studerende og de virksomheder, der gerne skal ansætte dem som fremtidens højtuddannede medarbejdere. De studerende skal trænes i at være mere opsøgende over for erhvervslivet, mens at virksomhederne på deres side kan lære de studerende og deres uddannelser bedre at kende.

Godt 25 virksomheder mødte frem på Panum-Instituttet og præsenterede sig for flere tusinde studerende. Ud over selve messen, der var bygget op om en række stande, stod en forskningsdebat og et jobsøgningskursus på Kontaktdagenes program.

Dialogen blev etableret. Nu skal den plejes og udvikles for fortsat at styrke båndene mellem lærestalterne og deres studerende og erhvervslivet. Kontaktdagene vil blive afholdt igen i slutningen af oktober 1991.

Yderligere information:
Handelshøjskolens
Kandidatformidling
Direktør Gitte Hansen
Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf.: 31 10 12 07

Informationsmedarbejder
Finn Kjerulff Hansen
Struenseegade 7-9
2200 København N
Tlf.: 31 19 19 19

Sprog-bachelorer på vågeblus

Korrespondentuddannelsen udvides til en bacheloruddannelse. Men det sker etapevis i en lang og utilfredsstillende overgangsperiode

Korrespondenterne skal blive sprog-bachelorer. Det er Handelshøjskolen og Undervisningsministeriet enige om. Men den oprustning af korrespondentuddannelsen ved en forlængelse fra 2 1/2 til 3 år og muligheden for valg af speciale, som skolen i et år har bedt om at få, bliver kun indført på vågeblus. Af de 600 korrespondentpladser vil i første omgang kun et lille antal pladser blive omlagt til bachelor, mens de øvrige fortsætter som hidtil. Og dermed føler skolen sig sat i den urimelige situation at skulle have alle udgifterne ved den nye uddannelses etablering, uden den tilsvarende fordel ved at kunne tilbyde alle sine korrespondenter en hårdt tiltrængt ekstra kompetence.

- Kravene til korrespondenterne er ikke høje nok. Vi må for øjeblikket selv videreuddanne vore korrespondenter internt for at kunne anvende dem, siger personalechef, underdirektør Bent Petersen, Danisco A/S - Grindsted Products.

- Det, vi har brug for, er navnlig den skriftlige kompetence, den mundtlige lærer de her hos os. Hvad man kan tilføje ved et enkelt semester, er nok marginalt. Men har politikerne besluttet at indføre bachelor, så må de ændre uddannelsen og betale, hvad det koster, mener personalechef Per Berthelsen, J. C. Hempel Skibsfarvefabrik.

Sagsbehandlere

Der er enighed mellem skole og erhvervsliv om, at den gammeldags korrespondent langsomt er ved at blive til en sagsbehandler, som ikke kun har en sproglig kompetence.

- Vore korrespondenter føler at deres uddannelse er utilstrækkelig til disse opgaver. Tilbage bliver de rene oversætteropgaver. Men dertil foretrækker vi til gengæld en højere uddannelse end såvel korrespondent som bachelor i sprog. Gerne ED-uddannelsen, som man imidlertid for længst har udvandet og nu nærmest afskaffet, siger Ann Gautier, chef for sprogafdelingen i ingeniørfirmaet I. Krüger A/S.

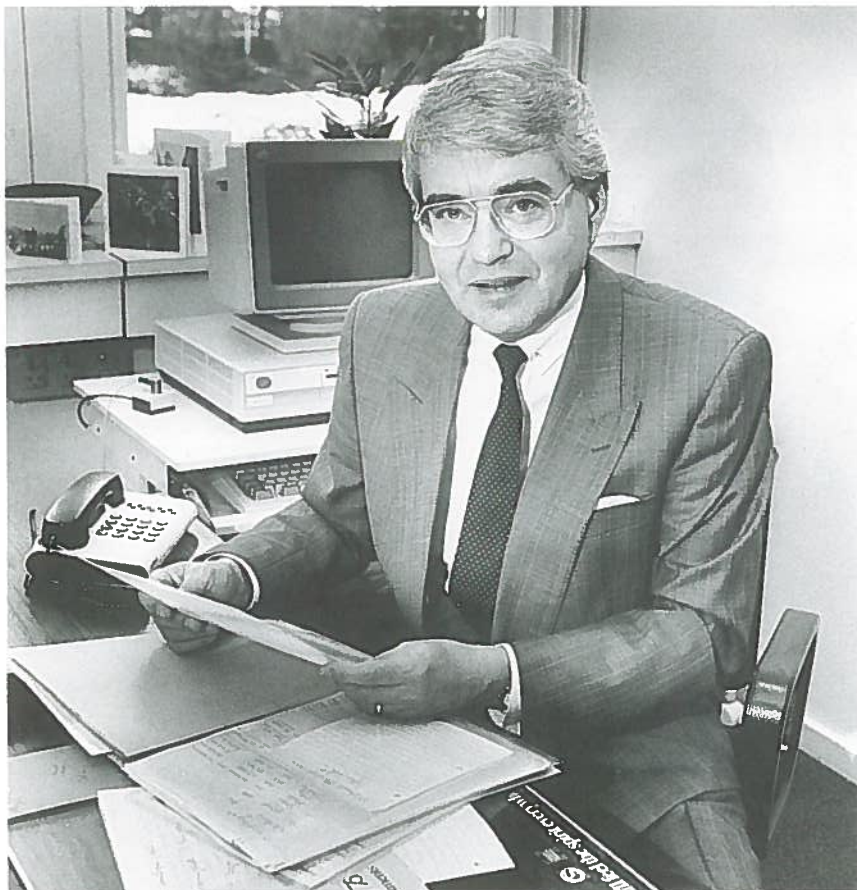
Det er dette savn, som Handelshøjskolens nye bachelorlinie skal tilfredsstille.

Afdelingschef Ann Gautier, I. Krüger A/S

Underdirektør Bent Pedersen, Danisco A/S - Grindsted Products

Personalechef Per Berthelsen, J. C. Hempel Skibsfarvefabrik

Her bliver den hidtidige korrespondentuddannelse udvidet med et ekstra semester, og det bliver muligt efter de første semestre at vælge en linie, som uddyber den sproglige kompetence i en bestemt retning, fx markedsføring, teknik, personale.

Risikabelt

Bag den halvhjertede indførelse ligger sparehensyn. Det koster penge at forlænge korrespondentuddannelsen. Og da korrespondentstudiet samtidig er første del i et 5 1/2 års kandidatstudium, som ikke må forlænges, vil det betyde en afkortning af studiets anden del.

- Hvis vi skal have bachelors, så må man gøre det straks for alle, men det må ikke ske på bekostning af anden del, advarer Ann Gautier.

- Hvis politikerne kræver at pengene til at forlænge første del for de mange studerende skal hentes fra de langt færre på anden del, så kan virkningen blive katastrofal. I Århus har en svækket anden del allerede betydet at kandidatgraden ikke giver ret til bestalling som translatoer.

I stedet kan man vælge at stramme optagelsesvilkårene og optage færre, mener erhvervsfolkene.

- Man burde stille meget større krav til dem, der skal ind på skolen. Det forudsætter på den anden side at gymnasierne forstår at de også har en forpligtelse til at stille krav til uddannelserne. Og de unge har absolut ikke noget imod at der bliver stillet krav, siger Bent Petersen.

- Hellere uddanne 100 vindere end 300 tabere. Konkurrencen bliver hård, og dansk erhvervsliv er afhængigt af medarbejdere, som kan sprog og kan tænke internationalt.

Yderligere information:

Dekan Finn Sørensen
Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf.: 31 19 19 19

Finn Sørensen, dekan for det erhvervsproglige fakultet

ESPRIT-projekt om øget livskvalitet

En af Handelshøjskolens forskere er initiativtager og koordinator for et projekt, der skal sikre livskvaliteten i informationssamfundet

Et forskningsprojekt til en værdi af 23 mill. kr. under ESPRIT-programmet skal ledes af professor Niels Bjørn-Andersen og to andre medarbejdere, Anette Aboulafia og Gerry Ryan fra Handelshøjskolens Institut for Informatik og Økonomistyring. Projektet er beløbsmæssigt det hidtil største, Handelshøjskolen har haft ansvaret for.

Den fagre elektroniske verden er over os - på godt og ondt. Mange borgere føler sig ikke trygge ved de mange dataregistre, hvorfra der via plastikkort og cpr-numre kan hentes forskellige oplysninger frem.

Et eksempel kan være debatten om et sundhedsplastikkort, der indeholder oplysninger om den enkelte borgers sygehistorie. Men hvordan sikres det, at kun relevante oplysninger lagres, og hvordan sikrer man mod misbrug af de ofte meget personlige og følsomme oplysninger?

Henvendelse til EF-Kommissionen

Denne problematik var baggrunden for, at Niels Bjørn-Andersen for snart 2 år siden rettede henvendelse til EF-Kommissionen for at få denne til at interessere sig mere for at få udviklet et edb-værktøj, der kan hjælpe produktudviklere og leverandører med at tage højde for de ofte katastrofale fejl, som kan opstå, når et nyt produkt lanceres. EF-Kommissionen blev faktisk overbevist om det fornuftige i Niels Bjørn-Andersens idé. Så nu har startskuddet lydt til det efter danske forhold meget store projekt, hvoraf Kommissionen betaler halvdelen og de deltagende virksomheder resten. Projektets navn er Quality of Life in the Information Society - QLIS, og da det er Niels Bjørn-Andersen og hans medarbejdere, der har kreeret idéen, udarbejdet projektansøgningen og forestået udformningen af forskningskontraktens forskningsprogram, var det naturligt, at han blev projektets Prime Contractor, dvs. koordinator og bevillingsansvarlig.

Mange prominente deltagere

Ud over Handelshøjskolen, Universitetet i Marburg og forskningscentret RSO fra Milano deltager en række store pri-

Det er i høj grad professor Niels Bjørn-Andersens fortjeneste, at det store ESPRIT-projekt om livskvalitet fik base på Handelshøjskolen

vate virksomheder. Nævnes kan Fiat, Siemens, Ferruzzi, Cap Gemini og danske Bang og Olufsen.

Ambitiøse projektmål

- Mere konkret handler det om at udvikle et beslutningsstøttesystem, der kan hjælpe edb-virksomhederne med at vurdere, hvordan et nyt edb-produkt vil påvirke brugernes livskvalitet. Systemet skal hjælpe dem med at opbygge scenarier - tænkte situationer - der over tid kan belyse produkternes modtagelse på markedet, fortæller Niels Bjørn-Andersen.

- Beslutningssystemet skal tvinge leverandørerne til at tage stilling til de mange problemer, der kan tænkes at opstå ved lanceringen af et nyt produkt. Det bliver et system, der skal kunne vurdere en teknologi, der endnu ikke findes, fortsætter han.

Niels Bjørn-Andersen kan ikke garantere, at systemet reelt forbedrer borgerens hverdag, men det vil bringe livskvalitetsbegrebet ind i udviklingen.

- Virksomhederne kan jo ikke have interesse i at producere og lancere noget, som borgerne enten synes er dårligt eller slet ikke vil kendes ved. Mange virksomheder erkender at have en rolle i den almindelige samfundsudvikling, slutter Niels Bjørn-Andersen.

Livskvalitetsbegrebet vurderes inden for to områder

Hjemmesituationen med dennes an-

vendelse af stadig mere avancerede produkter og arbejdssituationer med øget brug af ny teknologi på kontor og i fabrik danner basis for projekterne. Hjemmesituationens livskvalitet undersøges i samarbejde mellem to store producenter af hjemmeteknologi, Siemens Nixdorf Information og Bang og Olufsen. Universitetet i Marburg støtter dem i udviklingen af scenarie-modeller.

For arbejdssituationernes vedkommende hedder trio'en Fiat, Ferruzzi og forskningscentret RSO fra Milano. Begge grupper får edb-teknologisk hjælp af Europas største softwarehus, Cap Gemini.

Handelshøjskolens rolle i projektet

Udover at styre og kvalificere de mange projektaktiviteter får Handelshøjskolen den væsentlige opgave at udvikle det generelle begrebsapparat og den referenceramme, der skal måle livskvaliteten inden for de to områder.

Derudover udvikler højskolen de globale scenarier, hvorunder de konkrete, nyudviklede edb-produkter kan vurderes.

Arbejdet i gang

Ved en arbejdskonference på højskolen i slutningen af november med deltagelse af alle projektinvolverede er projektet for alvor igangsat. Det bliver spændende at se, hvad det udvikler sig til i de to år, projektet løber.

Yderligere information:

Professor Niels Bjørn-Andersen
Institut for Informatik og
Økonomistyring
Howitzvej 60
2000 Frederiksberg
Tlf.: 31 86 14 44

Handelshøjskoleinstitutt vært for stor international informatikkonference

Med en veltilrettelagt konference for informatik-forskere og virksomhedsledere blev Handelshøjskolens forskning for alvor placeret på informatikkens verdenskort

Mere end 850 internationalt anerkendte eksperter fra forsknings- og erhvervsverdenen satte hinanden stævne i dagene 17. - 19. december 1990 på hotel Scandinavia som deltagere i den 11. International Conference on Information Systems - ICIS.

Da konferencen i de 10 forudgående år altid har været afholdt i USA, er det i sig selv en sensation, at det lykkedes professor Niels Bjørn-Andersen, lektor Peter Neergaard og andre medarbejdere fra Institut for Informatik og Økonomistyring at trække konferencen til København.

Skepsis blev gjort til skamme

– Amerikanerne var ret skeptiske, da jeg foreslog, at den næste konference burde afholdes i København, udtaler Niels Bjørn-Andersen.
– Derfor er det med glæde og tilfredshed, at vi nu kan se tilbage på en bragende succes, hvor alt bare klappede perfekt. Vi har vist, at vi godt kan magte så stort et arrangement, fortsætter lektor Peter Neergaard.

Væsentlige informatikemner til debat

Mere end 100 foredragsholdere, pannedeltagere, opponenter og mødedelere fra hele verden styrede afviklingen af konferencens mange programpunkter.

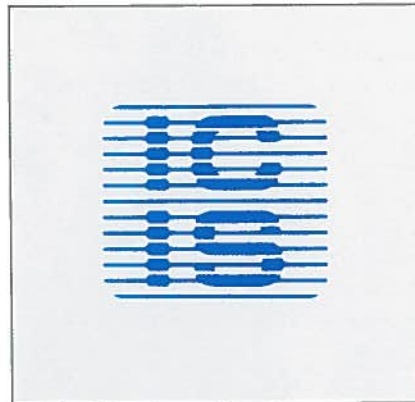
Programmet indeholdt bla. følgende emner:

- strategisk styring af edb-ressourcer
- anvendelse af edb til at styrke virksomhedens konkurrenceevne
- integration af edb i virksomhedens strategiske udvikling
- brug af edb i fremtidens organisation
- topledelsens anvendelse af informationssystemer

- applikationer og anvendelse af gruppestøttesystemer, AI og neurale netværk i en virksomhedsmæssig sammenhæng
- edb-systemer i mindre og mellemstore virksomheder
- edb-politik og muligheder i Østeuropa og Sovjet.

Kendte ansigter indledte konferencen

Undervisnings- og forskningsminister Bertel Haarder, der åbnede konferencen, leverede en stærk argumentation for at forøge de civile forskningsbudgetter i en tid, hvor reduktion af de tilsvarende militærbudgetter står på dagsordenen i flere lande. Anden hovedforedragsholder var direktøren for Digital Corporations europæiske afdeling, Peter Cook. Han gav konkrete anvisninger på, hvorledes man i hans virksomhed så på edb i et globalt perspektiv.

Også vellykkede sociale arrangementer

Deltagerne fik virkelig mulighed for at opleve København i juletiden. Bla. blev der afholdt en meget stemningsfuld julekoncert i Holmens Kirke efterfulgt af en middag med Lucia-kor og jazzmusik i Tøjhusmuseets store kanonhal. Konferencedeltagerne blev også modtaget af byen København ved en reception på Rådhuset.

Betydelig støtte til afholdelsen

Konferencen var arrangeret i samarbejde med IFIP (repræsenteret ved DANFIP), Society for Information Management, ACM Special Interest Group on Business Data Processing og Institute of Management Science.

Men en så stor konference kunne ikke lade sig afholde, hvis ikke en lang række danske og udenlandske virksomheder havde givet pæne økonomiske bidrag til at dække en del af de store omkostninger. Flg. virksomheder og institutioner sponsorerede konferencen: CIO Magazine, Comshare, Datacentralen, Digital Equipment Corporation, Ernst & Young, Gartner Group, IBM, Index Group/Computer Sciences Corporation, Kommunedata, The Mac Group, Maersk Line, Nokia Data Systems, Northern Telecom, Nolan, Norton & Co., Norsk Data, RC International, Xerox Corporation samt Foreningen til Unge Handelsmænds Uddannelse og Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd.

Betydelig goodwill til Handelshøjskolen

- Vi har efter konferencens afslutning fået megen positiv respons på såvel det faglige indhold, de sociale arrangementer som på selve tilrettelæggelsen. At Handelshøjskolen på denne måde er blevet kendt i den store verden, håber vi kan medvirke positivt til vore forskeres fortsatte arbejde med at udvikle deres internationale netværk, slutter Niels Bjørn-Andersen og Peter Neergaard.

Yderligere information:

**Professor Niels Bjørn-Andersen
og lektor Peter Neergaard
Institut for
Informatik og Økonomistyring
Howitzvej 60
2000 Frederiksberg
Tlf.: 31 86 14 44**

Brobyggere mellem virksomhed og edb-teknologi

Første hold cand.merc.-dat.'ere er pionerer i en uddannelse, der betragter datalogien ud fra virksomhedens behov

Lærere, censorer, erhvervsfolk og studerende fejrede den 29.marts ved en lille højtidelighed Handelshøjskolens første erhvervsøkonomiske-datalogiske kandidater, cand.merc.-dat. Der skulle gå næsten 6 år efter etableringen af den erhvervsøkonomiske-datalogiske uddannelse, førend den første lille halve snes kandidater fik deres velfortjente eksamensbevis. For at nå så langt, havde pionererne brugt 3 år på den erhvervskompetencegivende mellemuddannelse- HA-dat. og yderligere over 2 år på at opnå titlen cand.merc.-dat. Det samlede uddannelsesforløb er normeret til 5 år.

Dimittender og studerende på cand.merc.-dat. præsenterede selv deres uddannelse og jobprofil under receptionen for de første cand.-merc.-dat.'ere. Kandidaterne Leni Støvring (til venstre) og Ole Kudsk (til højre) deltog med oplæg

Edb-medarbejderens profil vil ændre sig

Informationsteknologi spiller i dag en stigende rolle i mange virksomheder og lægger derfor beslag på mange ressourcer. Dette viser en undersøgelse, som er blevet foretaget blandt en række informatikchefer i erhvervslivet. Studienævnets formand, professor Niels Bjørn-Andersen mener, at der fremover vil ske store ændringer i edb-medarbejderens uddannelsesbaggrund.

- Virksomhederne vil fremover i stigende grad ansætte edb-medarbejdere på bachelor- eller kandidatniveau, da disse har den fornødne træning i at arbejde selvstændigt og har indsigt i organisationstænkning- og forståelse, udtaler Niels Bjørn-Andersen.

Han forventer også, at edb-funktionen vil decentraliseres, og at informatikcheferne i fremtiden vil blive en del af direktionen.

Cand.merc.-dat.'eren bliver brobygger

Cand.merc.-dat.-studerende Torben Larsen informerede ved receptionen deltagerne om uddannelsens opbygning, indhold og kandidaternes jobprofil.

På mellemuddannelsen er de studerende blevet undervist i bla. datalogi, informationsbehandling, erhvervsøko-

- Kandidaterne skal fungere som brobyggere, altså kommunikatorer og integratorer mellem edb-funktionen og resten af virksomheden. Uddannelsens styrke ligger i kommunikation, træning i projektarbejde, helhedssynet på virksomheden, hurtig forståelse af innovative muligheder, selvstændighed og kreativitet, sagde Torben Larsen. Vores styrke ligger i at pege på edb'ens anvendelsesmuligheder set ud fra virksomhedens behov, mens vi kun i mindre grad kan forholde os til de mere tekniske sider af edb'en, fortsatte han.

- Vi kan altså bruges til at arbejde med systemanalyse, kravspecifikation, systemvurdering, implementering og styring af de informationsteknologiske ressourcer, sluttede Torben Larsen.

Gode jobmuligheder

Det forventes, at cand.merc.-dat.'erne vil kunne finde beskæftigelse i virksomheder, der enten selv udvikler informationsteknologiske systemer til salg eller internt brug, eller virksomheder, der ikke selv udvikler, men anvender systemer i større eller mindre omfang. En del forventes selvfølgelig også at finde ansættelse i konsulentvirksomheder, der rådgiver om informationsteknologi. Alle kandidaterne har haft gode jobs i studietiden og har allerede sikret sig gode udfordringer på arbejdsmarkedet.

Dorrit Ibsen, Ole Kudsk og Ib René Høj Larsen er blevet ansat i edb-afdelinger i hovedbankerne, mens Dennis Lewinsky er gået ind i vekslerbranchen.

Stig Haglund arbejder i en edb-virksomhed, der sælger økonomisystemer, mens at Niels Henrik Kaae og Leni Støvring har fået ansættelse i udlandet.

Benedicte Due-Thomsen og Jan Pries-Heje har valgt forskervejen, og er ansat på hhv. Københavns Universitet og på Handelshøjskolen som stipendiater. Om få forventer højskolen, at der vil dimittere 40-50 nye kandidater om året.

Yderligere information:
Sekretariatet for
erhvervsøkonomi/datalogi
Julius Thomsens Plads 10
1925 Frederiksberg C
Tlf.: 31 35 29 88

Doktor i sprogets læreprocesser

Den første sproglige doktorgrad ved Handelshøjskolen er givet til Kirsten Haastrup for hendes internationalt kendte forskning

Fremtidens studerende kan blive dygtigere til at lære sprog. Handelshøjskolen kan lære dem at lægge en strategi, som gør selve indlæringsprocessen mere effektiv.

Det er et af resultaterne af en internationalt anerkendt forskning i den sproglige læreproces, som i foråret 1990 gav docent Kirsten Haastrup fra Institut for Engelsk den første sproglige doktorgrad, som nogensinde er tildelt ved Handelshøjskolen.

Doktorafhandlingen, en analyse af studerendes indbyrdes samtaler om ordfortolkning, er et led i et internationalt forskningssamarbejde, som ikke sætter sproget, men sprogtilægnelsen i fokus.

Teori om praksis

Det er ingen verdensjern teori, der ligger bag Kirsten Haastrups undersøgelse af de strategier der ligger bag, når man søger at gætte betydningen af et ukendt ord.

- Jeg ønsker at gøre studerende bevidste om, at man ikke skal give op, når man mangler et ord. Der er mange veje at gå, fastslår Kirsten Haastrup.

Der ligger mange års målbevidst arbejde bag Kirsten Haastrups dokortitel. Allerede som seminarieuddannet lærer med en efterfølgende kandidatgrad i engelsk opnåede hun et forskningsstipendium ved Danmarks Lærerhøjskole og blev lic. pæd. i 1975. Efter nogle år på Københavns Universitet har hun været på forskningsophold i Cambridge og været gæsteforsker ved Toronto Universitetet i Canada.

Uddannelse højnes

Kirsten Haastrup arbejder på mange måder med at hæve niveauet for sprogundervisningen ved Handelshøjskolen.

En af hendes store interesser er internationaliseringen af uddannelserne, blandt andet gennem etablering af udveksling af studenter og lærere med udenlandske universiteter og lærestalter.

Det har hun selv haft glæde af som udvekslingslærer i engelsk ved Lancaster University, hvor sproglærere fra

flere lande har undervist studerende fra mange nationer.

- Det giver et spændende og sjovt miljø, når man ved studiet af sprogtilægnelsen kan bruge hinanden som forsøgspersoner, smiler Kirsten Haastrup.

Det er erfaringer, som hun nu er med til at indbygge i den kommende bacheloruddannelse. Her skal det sproglige og det fagsproglige i højere grad integreres og kombineres med en "trede kompetence", for eksempel i markedsføring.

Andre nydannelser bliver forhåbentlig etableringen af forskellige værkstedsformer, et mundtligt værksted og et skriveværksted, som skal få de studerende til i højere grad at benytte skolen som deres arbejdsplads, også uden for undervisningsperioderne.

- Et af resultaterne måtte gerne blive en højere gennemførselsprocent ved sprogstudierne, siger Kirsten Haastrup.

- Men når man for at spare tvinger os til at tage 35-40 mennesker på et hold, og så tror at vi effektivt kan lære dem mundtlig sprogfærdighed, så er det simpelthen absurd.

Mange aktiviteter

Selv om forskningen tager næsten halvdelen af Kirsten Haastrups tid, har hun mange andre jern i ilden.

Foruden undervisningen er hun medlem af fakultetsrådet, og formand for didaktikudvalget, som skal videreudvikle undervisningsformerne ved Handelshøjskolens sproglige fakultet.

Uden for Handelshøjskolens rammer har hun i de sidste tre år været formand for censorkorpset i engelsk ved de fire store universiteter, en tillidspost som aldrig før er tilfaldet en medarbejder ved det sproglige fakultet. Desuden har hun haft sæde i et ministerielt udvalg om kvalitet i undervisningen, hvor hun har repræsenteret faget engelsk på de højere uddannelser.

Yderligere information:
Docent Kirsten Haastrup
Institut for Engelsk
Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf.: 31 19 19 19

Docent Kirsten Haastrups doktorafhandling om sproglige indlæringsprocesser gjorde hende til Handelshøjskolens første erhvervsproglige doktor

Spændende juridisk EF-professorat ved Handelshøjskolen

EF-rettens hastige udvikling udforskes af advokat, dr. jur. Jens Fejø i et nyoprettet Jean Monnet professorat

Danmark har fået et af de ialt fjorten juridiske EF-professorater, som er tildelt universiteter og højere læresteder i de tolv EF-lande.

Professoratet er gået til advokat, dr. jur. Jens Fejø, som efter en årrække som lektor ved Handelshøjskolen siden 1986 har drevet en privat advokatvirksomhed som nu må opgives til fordel for andre former for rådgivning af kolleger og erhvervsliv.

- Forskning i EF-ret må foregå i en meget tæt tilknytning til erhvervslivet i videste forstand. Der har jeg nok en særlig baggrund, mener Jens Fejø.

Det er professor Hjalte Rasmussen ved Handelshøjskolens Institut for Europæisk Markedsret, der som medlem af en international forskergruppe har skaffet skolen mulighed for at blive vært for dette ærefulde professorat, opkaldt efter en af EFs førende grundlæggere.

Stærk udvikling

- EF-retten er i en så hastig udvikling, at

det er vigtigt at følge den og formidle den, ikke en gang om mange år, men umiddelbart mens begivenhederne finder sted, siger Jens Fejø.

Det er ikke nyt for Jens Fejø at iagttage udviklingen fra et sted nær begivenhedernes brændpunkt.

Da han skulle finpudse sin doktorafhandling om konkurrencereglerne i EF sammenlignet med anti-trust lovene i USA, foregik det ved universitetet i Chicago. Det skete netop medens præsident Reagan gennemførte dereguleringen, som afskaffede en lang række konkurrencebegrænsninger.

Og selv om hans professorat er i København, som ligger i den nordligste udkant af EF, lægger han vægt på at fællesmarkedet og dets lovgivning ikke er noget fjernt, som foregår "derude", men omfatter alt det, som sker nu og her.

- Der bliver ikke vedtaget nogen lovgivning i et EF land, uden at den har tilknytning til EF.

Dansk lovgivning er EF-lovgivning, og EF-lovgivning er dansk lovgivning, understreger han. Ved sin tilknytning til de nordiske lande kan Danmark tillige

være bindeled mellem EFTA-landene og EF, som gensidigt har vanskeligt ved at forstå hinandens tankegang.

- Den opdukkende EF-ret skabes af embedsmænd fra en række lande. Der opstår en ny enhed, som hverken er nordisk eller latinsk, siger Jens Fejø.

Det bliver ikke kun Jens Fejøs opgave at studere EF-retten. Han vil også arbejde med at placere den inden for de forskellige studieretninger ved Handelshøjskolen, HA, HA-jur., HD, cand. merc., cand. merc.-jur., cand. merc. int. og så videre. Det er jo ikke nok at kunne opstille en teoretisk rigtig løsning inden for markedsføring eller finansiering, den skal også være lovlig.

Ligeledes ser han gerne at studierne bliver så internationale, at en periode af uddannelsen foregår i udlandet. Selvfølgelig bliver derimod vanskeligere at drive over landegrænserne, de enkelte lande vil fortsat have helt forskellig lovgivning på en række områder, fra tinglysning til ægteskabers indgåelse.

Indisk rebtrick

- EF kommissionen sætter fart i den juridiske udvikling, ikke mindst med henvisning til det indre marked. På en måde er det indre marked et indisk rebtrick, mere politisk end reelt, idet de fleste ting længe har været under udvikling, smiler Jens Fejø.

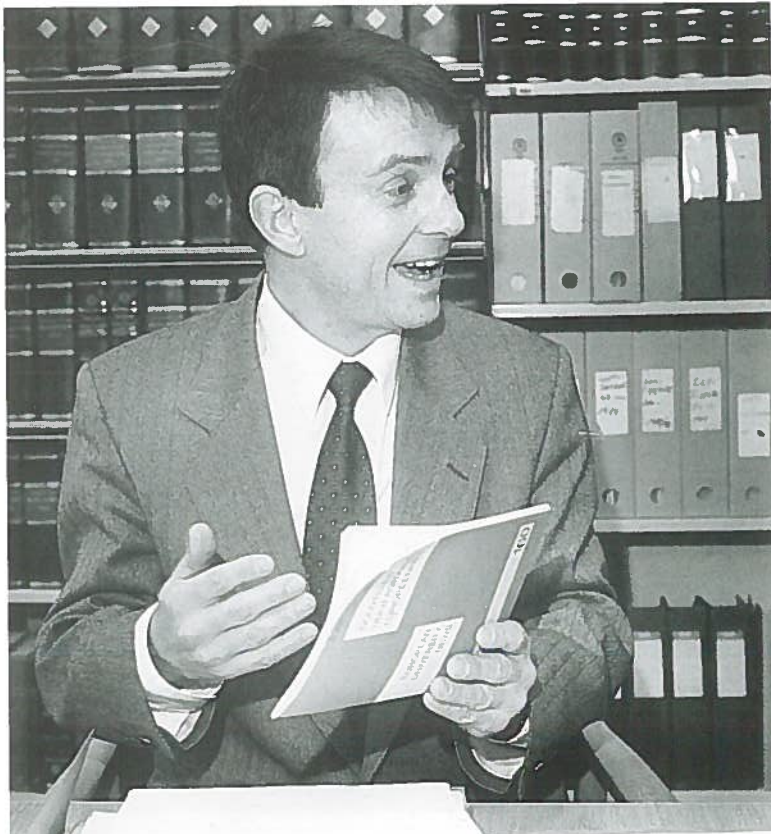
- Jeg synes at erhvervslivet gør sig virkelig seriøse anstrengelser for at følge med. Også advokaterne er virkelig gået i gang med det indre marked som kodeord.

Det er en udvikling, som ikke mindst Jens Fejø selv har medvirket til. Han har tilrettelagt en efteruddannelse i EF-ret for Advokatrådet, udviklet grundkurser og overbygningskurser for advokater og holdt et utal af foredrag på virksomheder og i organisationer.

Desuden er han en flittig deltager i den offentlige debat, hvor han er hurtig til at påtale det, når medierne begynder at fortælle hvad der er EF-ret og hvordan EF-domstolen vil afgøre sager, som end ikke er anlagt endnu.

Yderligere information:

**Professor, dr.jur. Jens Fejø
Institut for Europæisk Markedsret
Nansensgade 19
1366 København K
Tlf.: 33 93 70 80**

Professor, dr.jur. Jens Fejøs ekspertise i EF-ret nyder også anerkendelse i erhvervslivet

Professorat til en kender af butikshandelen

Afsætningsøkonomen Hanne Hartvig Larsen er blevet Handelshøjskolens første kvindelige professor

Siden 1982 har butikshandelen i Danmark fået sin skæbne forudsagt hvert andet år.

Fra starten har det været barske budskaber om butiksdød blandt de små dagligvareforretninger og de store lavprisforretningers fremtrængen.

Hver gang har branchen ment at det nok ikke ville gå helt så stærkt. Og hver gang har det vist sig at gå endnu stærkere.

- Dagligvarebranchens trængsler er ikke slut endnu. Trods arbejdstidsforkortelser har vi mindre og mindre tid til overs. Dette med at gøre indkøbet til en oplevelse holder ikke stik, så længe vi taler om dagligvarerne, siger en af prognosernes hovedmænd, Hanne Hartvig Larsen, som nu er udnævnt som Handelshøjskolens første kvindelige professor.

Central placering

- Der er ikke noget, som hedder professorvælde her ved Handelshøjskolen.

Men min udnævnelse medfører naturligvis en pligt til at vejlede og ansopre yngre kolleger, siger Hanne Hartvig Larsen.

Siden hun i 1972 blev tilknyttet Institut for Afsætningsøkonomi har Hanne Hartvig Larsen været centralt placeret i instituttets forskning.

Sammen med daværende professor Arne Rasmussen var hun pioner i kortlægningen af samspillet og modspillet mellem parterne i leverandørkæden fra producent til detailhandler. Og sammen med Hans Engstrøm har hun arbejdet med undersøgelser af husholdningernes butikvalg.

Som institutbestyrer er hun med til at præge den kraftige udvikling af instituttet, som i dag har 29 fastansatte undervisere.

Selve undervisningen er under kraftig udvikling. Ved siden af de traditionelle områder, som markedsanalyse, forbrugeradfærd, distribution og så videre, er der kommet en række mere kvalitative specialer til, for eksempel semiotik, som handler om tolkning af meninger, og industriel design, som knytter markedsføring til en lang række andre specialer. Det betyder at kandidatstudiet har fået en større bredde og i mindre grad er

skræddersyet til helt bestemte stillinger i erhvervslivet end det tidligere var tilfældet.

HD-studiet søges i dag af flere studerende fra den industrielle sektor, hvor konsumentmarkedet og reklamebranchen før var dominerende blandt aftagerne.

I øjeblikket er nye bacheloruddannelser og åben efteruddannelsesmoduler i fokus.

Internationalisering

Hanne Hartvig Larsen har engageret sig stærkt i den internationale udvikling.

Hun sidder i det økonomiske fakultets internationaliseringsudvalg, og er deltager i en af arbejdsgrupperne i CEMS, et internationalt samarbejdsudvalg, som omfatter ti universiteter og handelshøjskoler i Europa. Her arbejder hun på en harmonisering af basisuddannelserne inden for markedsføring. Det vil gøre det lettere at udveksle studerende, og sikre at de kan opnå en akademisk titel som anerkendes i samtlige lande.

Sammen med professor Flemming Hansen og en tidligere amerikansk gæsteforforsker, Gerald Albaum fra University of Oregon, har Hanne Hartvig Larsen fået ansvaret for gennemførelsen af en stor international konference for Academy of Marketing Science. Omkring 200 deltagere ventes at komme til konferencen, som lægger beslag på hele Tre Falke Kongrescentret i august 1991. Her vil blive præsenteret indlæg fra Japan, USA og Indien, såvel som fra en lang række europæiske lande.

- Vi ved jo at vi skal fungere i et stadig mere globalt marked, understreger Hanne Hartvig Larsen.

- Derfor er det utrolig vigtigt at vi får udbygget et internationalt miljø.

Yderligere information:

**Professor Hanne Hartvig Larsen
Institut for Afsætningsøkonomi
Rosenørns Alle 31
1970 Frederiksberg C
Tlf.: 31 39 70 66**

Den nyudnævnte professor, Hanne Hartvig Larsen, er i en større offentlighed kendt for sin forskning om detailhandlens udvikling i Danmark

Regnskabet som handlingsparameter

En af hovedpointerne i docent Jan Mouritsens doktorafhandling er, at valget af regnskabsform har en styrende indflydelse på virksomhedens virkelighedsopfattelse

Valget af regnskabsform påvirker ledelsesbeslutningerne, viser en spændende doktorafhandling

Umiddelbart er vi tilbøjelige til at opfatte et regnskab som den passive, og eneste sandfærdige registrering af, hvad der foregår i en virksomhed. Men sådan forholder det sig ikke.

Et regnskab er ikke kun et spejl af virkeligheden. Valget af regnskabsform har en styrende indflydelse på hvordan virkeligheden kommer til at se ud. Det bliver på denne måde en handlingsparameter, som for eksempel kan bruges af en koncerndedelse til at styre datterselskabernes udvikling.

Det fremgår af en spændende doktorafhandling, aflagt af Jan Mouritsen ved Handelshøjskolens Institut for Informatik og Økonomistyring. Med en baggrund som cand.merc. i operationsanalyse og en master-degree i regnskabsvæsen og sociologi ved universitetet i Sheffield er dr. merc. Jan Mouritsen Danmarks eneste ekspert i det, som englænderne har døbt "social accounting", studiet af regnskabsvæsenets organisatoriske og samfundsmæssige betydning.

Spejlestrategi

- Valget af regnskabssystem er ikke først og fremmest et middel til rationelle beslutninger. Det er subjektivt og intuitivt og må relateres direkte til strategien, siger Jan Mouritsen.

En virksomhed kan for eksempel vælge at fordele fællesomkostninger på en måde, som gør det mindre fordelagtigt for en salgsschef at ansætte nye sælgere end at etablere et samarbejde med en ekstern virksomhed. Det vil måske isoleret set ikke være det økonomisk mest fordelagtige, men kan understøtte en virksomhedspolitik om, så vidt muligt at undgå afskedigelser. Risikoen for fyringer er på denne måde flyttet til samarbejdspartneren.

- Man kan sige, at regnskab og budgetsystem på denne måde har store reelle konsekvenser, også i situationer hvor det egentlig ikke er særlig beslutningsrelevant, understreger Jan Mouritsen.

Styringsredskab

Jan Mouritsen blev i 1984 tilknyttet Handelshøjskolen, hvor han to år efter indledte studierne til sin doktorafhandling i en multinational koncerns danske salgsselskab.

Her kunne han klart påvise, hvorledes forskellige regnskabssystemer blev benyttet af koncernens øverste ledelse til

at skabe sammenhæng i den decentraliserede organisation.

Hvis markedet i Danmark alene er bestemmende for salgspolitikken i det danske datterselskab, kan det medføre en dårlig kapacitetsudnyttelse på en fabrik i Asien eller dårlige muligheder for at afskrive de centrale forsknings- og udviklingsudgifter, som måske er væsentlige for den langsigtede konkurrenceevne.

Det kan også være væsentligt at gøre det økonomisk attraktivt for et datterselskab at benytte sig af lokale underleverandører, for derved at vise koncernens loyalitet over for værtsnationen. Og de forskellige markedsvilkår kan betyde at en international indkøber får helt forskellige tilbud fra datterselskaber i nabolande. Det er overvejelser, som bliver mere bestemmende for interne afregningspriser end en tanke om ideel økonomisk retfærdighed.

Strategiske valg

De valg, en leder træffer, afspejler de økonomiske ræsonnementer. Og de bestemmes igen af regnskabssystem, budget, omkostningsfordeling og afregningspriser.

En økonomichef, som frygter militante fagforeninger ved store samlede ansættelser, kan argumentere for korte afskrivningsperioder for at gøre det mere attraktivt at udlicite produktionen end at etablere en ny afdeling selv. Og samme firmas produktionschef kan argumentere for afskrivning over en længere tid, fordi han satser på kontrol med kvalitet og leveringstider gennem egen produktion.

- Regnskabssystemet er en slags totem-pæl, siger Jan Mouritsen.

- Det fører til vigtige beslutninger, men kun de indviede forstår de dybere sammenhænge.

Yderligere information:

Docent Jan Mouritsen
Institut for Informatik og
Økonomistyring
Howitzvej 60
2000 Frederiksberg
Tlf.: 31 86 14 44

En forsker som punkterer myterne

Professor Michael Møller, belønnet for sin forskning med Jorcks Legat, er frygtet som debattør for sit præcise og sarkastiske vid

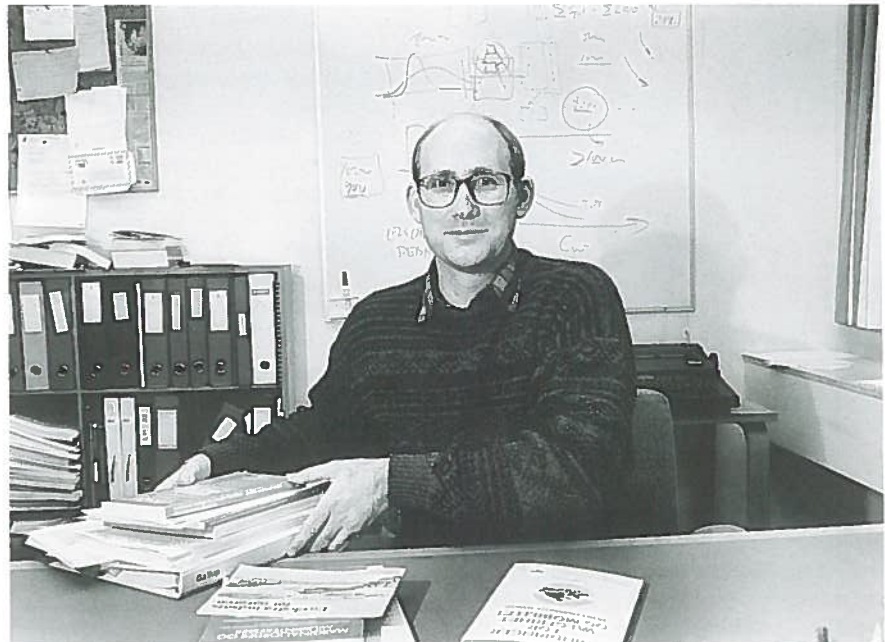
Overskudsdeling er en smuk tanke. Men troen på, at det tillige er et samfundsgavnligt princip, er en myte. Lige som troen på at direktører vil optræde mere hensigtsmæssigt, når de fristes med adgangen til køb af virksomhedens aktier en gang i fremtiden til kursen i dag, de meget diskuterede aktieoptioner.

Begge myterne er blevet gennemhullet af en respektløs debattør, en fagligt højt respekteret professor ved Handelshøjskolens Institut for Finansiering, lic. polit. Michael Møller. Det har han gjort i bøger skrevet sammen med kollegaen Niels Chr. Nielsen, overskudsdelingsbogen på baggrund af en afhandling, som har vundet Rockwoolprisen. Michael Møller er ikke uvant med at blive prisbelønnet. I 1985 blev han tildelt Essoprisen, og i 1984 blev han tildelt førsteprisen i en opgave om prisdannelsen på parcelhuse, udskrevet af Nykredit.

Forsker-legat

I 1990 har Michael Møller modtaget en særlig pris, Jorcks Legat på 150.000 kr. I motivationen til prisen hedder det, at den gives både for hans mangeårige indsats for udviklingen af forskningsmiljøet ved instituttet, og for hans "væsentlige teoretiske bidrag til vores viden om boligmarkeds- og obligationsmarkedsforhold, skat og finansiering". De mange penge vil således ikke gå til professor Michael Møllers privatforbrug. Men hvor Handelshøjskolens knappe midler ikke slår til, kan de gøre god gavn som tilskud til udlandsophold eller studierejser.

Men selv legater og priser kan få en ironisk bemærkning med på vejen fra Michael Møller. Man kan aldrig vide, hvad man i virkeligheden støtter, siger han. En donation til et kollegium som den, fonden bag Nordisk Fjer gennem mange år har ydet, betyder at behovet for statstilskud til kollegier totalt er reduceret, og at politikerne derfor kan bruge et tilsvarende beløb til noget helt andet. Det kan i realiteten være dette helt uvedkommende formål, fonden har givet sin støtte.

Professor Michael Møller er også kendt i offentligheden som en økonom, der på et letforståeligt måde kan beskrive komplekse økonomiske sammenhænge

Gavnlig egoisme

- Til helvede med publikum, sagde mangemillionæren Vanderbilt. Hans eneste ansvar var over for aktionærerne. Og den holdning giver Michael Møller ham ret i.

- Hvis vi alle sammen gik og tog samfundshensyn, ville systemet bryde sammen. Så ville et værf t tage en underskudsordre af hensyn til beskæftigelsen, finansfolkene udlåne pengene til underrente, og til slut ville Danmark eksportere skibe til et beløb, som ikke gav dækning til betaling af det stål, vi købte, advarer han. Næ, hver enkelt virksomhed og investor har at passe sin forretning og varetage egne egoistiske interesser. Så kan staten varetage helhedens interesse og indrette skatter og love således at helhedens tarv tilgodeses gennem de mange individuelle beslutninger.

Realkredit

Det er navnlig aktiviteterne i den finansielle sektor, som har Michael Møllers bevågenhed. Som ung kandidatstipendiat ved Københavns Universitet studerede han boligmarkedet. Det emne har han for nylig måttet genoptage i en rapport om parcelhusejernes situation i 1990, afgivet til Finansrådet.

Siden har han navnlig vendt opmærksomheden mod realkredit, finansinstitutioner og skatteområdet. For øjeblikket skriver han på en bog om realkredit.

- De mange problemer i realkreditinstitutionerne er i mindre grad knyttet til direktørerne end til det meget demokrati og den måde, man har opbygget systemet på, siger han.

Og han frygter at det ikke bliver bedre efter at de selvejende institutioner er blevet omdannet til aktieselskaber.

- Mens nogle aktier ejes af personer, som gevinstmaksimerer, ejes andre af fonde hvor låntagerne har en væsentlig indflydelse. Det skaber en uklar målsætning. Skal aktieselskabet tjene penge - eller skal det varetage låntagerens interesse? spørger Michael Møller.

Yderligere information:
Professor Michael Møller
Institut for Finansiering
Rosenørns Alle 31
1970 Frederiksberg C
Tlf.: 31 39 12 44

Åben Uddannelse - en stor udfordring

Handelshøjskolen forsøger at give sine betalingsstuderende bedre studievilkår for bla. at undgå de store hold

Arbejdet med indførelsen af loven om Åben Uddannelse trak store veksel på Handelshøjskolens fakultets- og studieadministrationer

Med loven om Åben Uddannelse holdt brugerbetalingen sit indtog på Handelshøjskolens deltidsuddannelser. Ud over at deltagerne selv skal betale en del af omkostningerne ved at deltage i undervisning og eksamen, karakteriseres Åben Uddannelse af:

- Uddannelserne skal tilrettelægges som deltidsuddannelser for især erhvervsaktive voksne
- Undervisningen skal foregå uden for normal arbejdstid
- Opbygningen skal tilgodese den enkeltes behov for specialiseret viden inden for et eller flere fagområder
- Uddannelserne skal imødekomme den enkeltes behov og muligheder for en individuel tilrettelæggelse af uddannelsesforløbet.

Loven giver også muligheder for, at uddannelserne kan læses som enkeltfag eller som selvstudium.

Alle Handelshøjskolens deltidsuddannelser omfattet

Handelshøjskolen har gennem mange år tilbudt erhvervslivet målrettede og anvendelsesorienterede deltidsuddannelser på et højt niveau, hvor teori og deltagerens praktiske erfaringer gensidigt kan befrugte hinanden. Uddannelserne har altid været tilrettelagt i tæt samarbejde med erhvervslivets og dets organisationer for at sikre, at de lever op til brugernes behov.

Følgende uddannelser er nu overført under reglerne for Åben Uddannelse:

- Det erhvervsøkonomiske diplomstudium - HD
- Korrespondentstudiet i ét sprog
- Den erhvervsproglige diplomuddannelse - ED.

Usikker start

Fakulteternes arbejde med at tilrettelægge deltidsuddannelsernes overgang til den nye lov blev besværet af, at Undervisningsministeriet på ikrafttrædelsestidspunktet - 1. januar 1990 - knap var færdig med at afslutte behandlingen af de nye regler. Derfor foregik både den organisatoriske og økonomiske planlægning under stor usikkerhed.

Frygt for forringelse af uddannelsernes økonomiske vilkår

Det var med bange anelser, at fakulteterne imødeså indførelsen af brugerbetaling på deltidsuddannelserne. Ville brugerbetalingen give færre studerende og dermed en generel forringelse af de økonomiske vilkår for disse uddannelser?

Opgørelserne viser, at det ikke gik helt så dårligt, som man havde frygtet.

Det erhvervsøkonomiske Fakultet, HD-studierne

I efteråret 1989 var der ialt registreret ca. 6.700 HD-studerende. Efter afslutningen af arbejdet med gebyrbetalingen i marts 1990 havde fakultetet modtaget betaling for ca. 5.000 studerende, hvilket svarede nogenlunde til det budgetterede. Hovedparten af de frafaldne er tilsyneladende studerende med en lav studieaktivitet.

Fakultetet havde forventet et yderligere dyk i antallet af tilmeldte HD-studerende i efterårssemestret 1990, nu hvor de studerende og deres arbejdsgivere for alvor havde fået kendskab til de nye betalingsregler. Men frygten blev heldigvis gjort til skamme, da man nåede op på ca. 6.200 betalende studerende.

Det pæne antal tilmeldte betød, at økonomien kom til at hænge sammen, således at der også blev penge til at igangsætte studieforbedringer og opbygning af et sekretariat til at styre betalingen mv.

Det erhvervsproglige Fakultet

Allerede ved semesterstarten i efteråret 1989 blev samtlige ca. 1.360 studerende på den erhvervsproglige korrespondentuddannelse i ét sprog og den erhvervsproglige diplomuddannelse - ED, gjort opmærksomme på, at der ville blive indført deltagerbetaling på uddannelserne pr. 1. januar 1990.

Meddelelsen om brugerbetaling medførte en stor nedgang i antallet af studerende, idet kun 788 meldte sig til undervisningen i forårssemestret 1990. Faldet stillede fakultetet i en særdeles vanskelig økonomisk situation. Alligevel besluttede man, efter at Undervisningsministeriet havde givet en bevilning til udviklings- og markedsføringsaktiviteter, at igangsætte faglige forbedringer, der skulle gøre uddannelserne mere attraktive hos brugerne. Studierne blev opdelt i selvstændige moduler, der kunne gennemføres enkeltvis eller sættes sammen på en måde, der gjorde, at den samlede studietid i forhold til tidligere ikke blev forlænget.

Samtidig satsede fakultetet, dels i samarbejde med det økonomiske fakultet, dels sammen med de øvrige institutioner, der udbyder tilsvarende erhvervsproglige uddannelser, på en større markedsføringskampagne.

Resultaterne bar frugt, idet fakultetet fik ca. 1.600 nye modultilmeldte, svarende til ca. 600 studerende. Den samlede studenterbestand på Åben Uddannelse nåede i efterårssemestret op på godt 1.300 studerende. Derved nåede man niveauet inden indførelse af brugerbetaling.

Fakultetet forsøger fremover at fastholde og dernæst at udvide aktivitetsgrundlaget ved at fortsætte arbejdet med at gøre studierne mere attraktive og tilpasse dem brugernes behov.

Yderligere information:

Det erhvervsøkonomiske Fakultet
Fuldmægtig
Fritz von Nordheim Nielsen
Nansensgade 19
1366 København K
Tlf.: 33 14 41 08

Det erhvervsproglige Fakultet
Kontorchef Hanne Feveile
Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf. 31 19 19 19

Flugten fra Iran til Danmark

HA-dat.-studiet har hjulpet en ung iraner i kampen for at opnå accept, status og identitet i nye kulturomgivelser

Niki Morabbi, 30 år og iraner, er et talende eksempel på de problemer, der kan opstå, når man forsøger at omplanke sig til et helt andet samfund.

Det handler ikke kun om egentlige kulturelle forskelle, men lige så meget om at opnå anerkendelse og om at gennemgå en sej proces med at opbygge en ny personlig og faglig identitet.

Niki fortæller, at hans familie, en typisk iransk middelklassefamilie, ligesom så mange andre familier havde store ambitioner på børnenes vegne. Niki skulle efter afslutningen af sin matematisk-fysiske studentereksamen have været indskrevet ved Teherans Universitet. Det kom dog til at gå helt anderledes. Den af præstestyret gennemførte kulturrevolution umuliggjorde dette. I stedet lykkedes det familien at få Niki optaget på en indisk uddannelsesinstitution for bla. at lære engelsk. Hensigten var så, at han bagefter skulle forsøge at komme til USA.

Da Niki før tid pga den ustabile situation måtte vende tilbage til Iran, ventede en indkaldelse til militæret ham. Der var krig med nabostaten Irak. Niki gik under jorden.

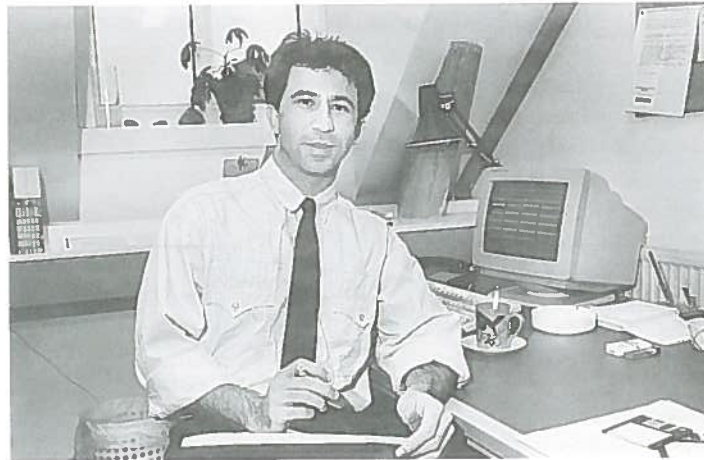
Flugten til Danmark

Ved familiens og gode venners hjælp lykkedes det Niki at flygte i december 1984 til Istanbul, hvor professionelle menneskesmuglere sørgede for transport til Østberlin. Derfra kunne Niki tage toget til København og i Gedser anmode politiet om asyl. Det var på dette tidspunkt stadig Nikis mening at fortsætte til USA, men efter nogle måneders ophold i Danmark valgte han at blive her og fik status som flygtning.

Derefter gik han i gang med den egentlige integrationsproces. Det vil sige intensiv danskundervisning og derefter overvejelser om, hvordan han i det danske uddannelsessystem bedst kunne få indfriet sine personlige og faglige ambitioner.

Ambitiøse iranere

- De iranere, der kom til Danmark i denne periode, var meget ambitiøse unge mænd, og de arbejdede hårdt på

Niki Morabbi er tilfreds med de udviklingsmuligheder, studenterjobbet i spændingsfeltet mellem edb og brugere giver ham

deres gymnasiale introduktionskurser for at få de karakterer, der kunne sikre dem optagelse på uddannelser inden for især medicin, naturvidenskab og edb, fortæller Niki.

- Jeg var selv ingen undtagelse og allerhelst ville jeg have læst datalogi på universitetet. Men så viste en af mine studievejledere mig en brochure for DØK-studiet (HA-dat., red.) hvor man kunne kombinere edb og økonomi. Så jeg blev optaget til studiestart i september 1987.

Hård studiestart

Niki fandt, at især studiestarten var meget hård.

- Man lærer nok meget under en integrationsproces, men slet ikke nok om selve det at tilpasse sig. Det var svært at blive accepteret af holdkammeraterne, ikke kun fordi man er udlænding og dermed anderledes, men også fordi man ikke er godt nok rustet sprogligt og adfærdsmæssigt til at kunne klare sig. Ingen orkede ligesom at tage sig af mig, fordi det for dem ville betyde, at der i et presset studieforløb skulle bruges tid specielt på mig. Jeg passede ikke ind i arbejdsdelingen og havde ingen erfaringer med gruppe- og projektarbejdsformen, fortæller Niki. Men med hiv og slæb kom Niki gennem 1. studieår.

- Dette var en personlig sejr for mig. Det styrkede min identitet og selvfølelse afgørende. På 2. år gik det også væsentligt bedre fagligt. Derved blev jeg også accepteret af de andre og fik fremover ingen problemer med at blive optaget i gruppesammenhænge, fortæller han.

Interesseskift

Niki afsluttede HA-dat. i 1990 og læser nu på overbygningen, cand.merc.-dat. - Det er jeg meget tilfreds med, bla. fordi man kan vælge så frit mellem fagene. Mine interesser er skiftet undervejs og går nu mere i retning af at øge min forståelse for de menneskelige aspekter af edb. Det tekniske er for mig nu mere et værktøj, som jeg kan anvende mere professionelt ved at forstå den menneskelige faktor bedre. Derfor har jeg også valgt fag inden for generel psykologi, kommunikation og videnskabsteori. Min hovedopgave kan meget vel blive inden for formidling af edb-viden, siger Niki.

Studenterarbejde

På sidste studieår under HA-dat. fik Niki et studenterjob i Edb-centret. Siden kom han til Institut for Organisation og Arbejdssociologi, hvor han er edb-medhjælper på et større forskningsprojekt ledet af lektor Kristian Kreiner.

- Mine opgaver består bla. i at oprette edb-baser, komme med forslag til de bedste edb-løsninger og i det hele taget være feed-back på edb-siden. Et meget spændende arbejde, der giver mig god træning i feltet mellem edb og mennesker, slutter Niki.

Fremtidsplaner

Iran har mistet sin umiddelbare tiltrækningskraft, og Niki vil ikke vende tilbage, førend der sker mærkbare ændringer i situationen i hans oprindelsesland. Men han vil gerne tilbage og lære fra sig, fx som underviser eller konsulent for at hjælpe med at udvikle Iran.

Eksamen med matematisk præcision

Danmarks første cand.merc.-mat.'ere har gennemført det erhvervsøkonomiske-matematiske kandidatstudium på normeret tid

Den normerede studietid for en erhvervsøkonomisk-matematisk kandidat er 5 år, og det var, hvad det tog for Alan Kim Hueg og Jakob Holmen Kraglund at gennemføre studiet. De blev de første i Danmark, der kunne skrive cand.merc.-mat. på visitkortet. Den erhvervsøkonomiske-matematiske uddannelse er det sidste skud på højskolenes stamme over integrerede erhvervsøkonomiske heltidsuddannelser. Uddannelsen blev oprettet i 1985 som et 5-årigt studium bestående af den kompetencegivende 3-årige bacheloruddannelse, HA-mat. og en 2-årig kandidatoverbygning, cand.merc.-mat.

Kunstig intelligens

Uddannelsen blev igangsat for at tilbyde erhvervslivet medarbejdere, der ud fra en matematisk kvantitativ synsvinkel og med en bred erhvervsøkonomisk viden kan udvikle beslutningsstøttesystemer, kunstig intelligens og foretage operationsanalyser.

Uddannelsen tager udgangspunkt i, at virksomheden opfattes som et integreret system af teknologi og mennesker. Kandidatstudiet består af faget videnskabsteori, en kandidatafhandling og en række specialefag inden for områderne matematik, økonomi og integrerede økonomiske-matematiske fag. Indfaldsvinklen er især lagt på konstruktion og udvikling af komplicerede matematiske modeller og metoder, der kan anvendes på selv komplicerede problemstillinger i virksomheden.

Jobbene ligger inden for styrings- og planlægningsfunktioner

Cand.merc.-mat.'ernes særlige kompetence vil nok finde størst anvendelse i større virksomheder, hvor kandidaterne kan deltage i styrings- og planlægningsfunktioner inden for finansiering, regnskabsvæsen og afsætningsøkonomi.

Deres forudsætninger for at anvende kvantitative metoder kombineret med en omfattende systemvidenskabelig viden kan udnyttes til udvikling og implementering af beslutningsstøttesystemer i både industri- og handelsvirksomheder og i finansielle virksomheder.

Alan K. Hueg og Jakob Holmen Kraglund lod champagnepropperne springe i Dalgas Have, da de som de første - endda på normeret tid - afsluttede cand.merc.-mat.-uddannelsen

Et attraktivt studium med spændende jobmuligheder

Sammen med Alan K. Hueg skrev Jakob Holmen Kraglund hovedopgave om valutarisk finansiering inden for international finansiering. - Efter gymnasiet var jeg fast besluttet på, at mit studievalg skulle være inden for et eller flere af områderne økonomi, matematik og datalogi. Derfor var jeg glad for at blive optaget på HA-mat.-studiet, fortæller Jakob.

- Under studietiden havde jeg jobs i Budgetdepartementet og Datacentralen, hvor jeg også fik ansættelse efter at have afsluttet kandidatstudiet. Men nu har jeg lige fået en stilling som konsulent hos Andersen Consulting (Arthur Andersen & Co.), som er verdens største firma inden for management informations systems. Her er mange muligheder for faglig videreudvikling, fortsætter Jakob.

- Uddannelsen giver mig gode muligheder for at bestride mit job. Især har jeg glæde af mine analytiske forudsætninger, som er blevet udviklet gennem arbejdet med kvantitative metoder, men også økonomifagene- finansiering og regnskabsvæsen- og edb-fagene er med til at styrke de faglige sider af jobbet, slutter Jakob.

Afsætningsorienteret synsvinkel

Marianne Boding har sammen med Dorthe Nielsen valgt at anvende studiets kvantitative metoder og modeller i deres hovedopgaveskrivning. Emnet for afhandlingen har været AIM's markedsanalyse, hvor de kritisk har vurderet de metodiske og statistiske forudsætninger, der benyttes i forbindelse med markedsanalyser.

- Arbejdet har været meget spændende, og vi har haft god brug for både de kvantitative og edb-orienterede fag på studiet, men sandelig også de mere videnskabsteoretiske, udtaler Marianne. - MØK-uddannelsen (HA-mat. og cand.merc.-mat., red.) har været en god uddannelse, der har givet mig ballast og lyst til at arbejde med markedsanalyse fremover. Jeg forventer at få et job hos AIM, så snart jeg ved den formelle godkendelse af min hovedopgave afslutter mit studium, slutter Marianne.

Yderligere information:
Sekretariatet for
matematik/økonomi
Julius Thomsens Plads 10
1825 Frederiksberg C
Tlf.: 31 35 23 00

Regnskab med etik og værdigrundlag

Forskere fra Handelshøjskolen har vakt opsigt med deres etiske regnskab for Sparekassen Nordjylland.

Det mest omtalte regnskab i det sidste år handler ikke om økonomi, men om etiske værdier.

Det etiske regnskab, som det er blevet døbt, er udviklet i et samarbejde mellem Sparekassen Nordjylland og forskere fra DASy, Institut for anvendt Dataologi og Systemvidenskab.

- Samspillet omkring det etiske regnskab har aktiveret vores værdigrundlag, så det er med til at ændre vores adfærd, siger administrerende direktør Jørgen Giversen, Sparekassen Nordjylland.

Man taler meget om værdistyring, ledelse gennem fælles værdier snarere end gennem instrukser. Men det bliver let til intetsigende almindeligheder. Her har samarbejdet mellem Sparekassen Nordjylland og forskerne resulteret i en metode, hvor omverdenens, kundernes og de ansattes forventninger til virksomheden stilles over for hvad virksomheden føler sig forpligtet til at yde. I et halvt år har professor Peter Pruzan, lektor Ole Thyssen, stud. merc. Mette Morsing og forskningsstipendiat Thorbjørn Meyer fra DASy sammen med fællestillidsmand Henning Bentzen og områdedirektør Jette Poulsen fra Sparekassen Nordjylland arbejdet med at udarbejde spørgeskemaer og gennemføre en undersøgelse blandt de valgte målgrupper.

Resultatet er et regnskab, som viser i hvilken grad virksomheden lever op til sit værdigrundlag.

Det har vakt en sådan interesse, at såvel Sparekassen Nordjyllands ledelse som forskerne gang på gang har måttet på talerstolen for at fortælle kolleger og offentlighed om deres arbejde.

Værdi og ledelse

- Man kan ikke opstille et etisk regnskab uden at have et sæt veldefinerede værdier at stille det op imod, understreger Jette Poulsen.

Disse værdier havde Sparekassen Nordjylland arbejdet på at præcisere i en dialog med kunder, ansatte og lokal-samfund, da Sparekassen Nordjylland fik kontakt med Handelshøjskolen.

Det resulterede i et tilbud fra forskerne til sparekassen om at arbejde med deres tanker ude i virksomheden.

- Vi har den filosofi at virksomhederne i langt højere grad end hidtil må stille sig til rådighed for uddannelsesinstitutionerne. Det kan medvirke til at forskningen er i harmoni med behovet i dansk erhvervsliv, siger Jørgen Giversen.

Det blev til et spændende samspil. Forskerne kunne løfte sparekassefolkene op på et højere teoretisk plan, mens praktikerne sørgede for at idéerne hele tiden kom tilbage til hverdagens virkelighed.

Drift og status

Den indsats, virksomheden gør for bedre at leve op til sine løfter og omverdenens forventninger, beskrives i et "driftsregnskab". Her fortæller sparekassens ledelse hvad man har gjort for at udvikle det nordjyske samfund, informere og støtte sine kunder, udvikle og lytte til sine medarbejdere.

Over for denne indsats står så 'status', som viser hvorledes hver af de tre målgrupper oplever resultaterne. I en dialog med repræsentanter for disse målgrupper er de fælles værdier præciseret, og hver af disse belyst gennem stillingtagen til en række udsagn.

For eksempel er personaleværdien "selvstændighed" splittet op i svar på, i hvilken grad den ansatte føler kompetence i egen jobsituation, kan påvirke arbejdssituationen, har accept for at opgaver kan løses forskelligt, har mulighed for selv at tilrettelægge udførelsen af opgaverne, og oplever arbejdet som meningsfuldt.

På denne måde opstår et "regnskab", som for eksempel har afsløret at kunderne ikke føler sig nær så vel informerede, som virksomheden på forhånd mente. På denne baggrund bliver det muligt at styre den fremtidige indsats og sidenhen måle, hvorvidt resultaterne svarer til forventningerne. Dette regnskab følges ikke nødvendigvis tidsmæssigt med det økonomiske, men påregnes gentaget med halvanden til to års mellemrum.

Konkurrencefordel

Sparekassen Nordjylland er som servicevirksomhed helt afhængig af kvaliteten af medarbejderne og deres samspil med det lokale miljø.

Virksomheden har en vision om at være et kraftcenter for økonomisk og menneskelig udvikling i Nordjylland. For at realisere det, er det vigtigt at man ikke kun fungerer som effektivt pengeinstitut, men også lever op til visionerne ude i hverdagen.

Arbejdet med det etiske regnskab har skabt en bevidsthed hos medarbejderne om det fælles værdigrundlag, som trænger igennem når kurser planlægges og samarbejdet drøftes. De lidt abstrakte værdier er på denne måde blevet til daglig adfærd.

- Priser, produkter og edb kan kopieres, men ikke adfærd. Medarbejdernes optræden overfor kunder og samfund er altafgørende. De der behersker menneskesiden bliver vindere i halvfemserne, siger Jørgen Giversen.

Jørgen Giversen og Jette Poulsen: "Vi har haft et utroligt spændende samspil med forskerne fra Handelshøjskolen"

Den offentlige sektor under hamskifte

Forum for Industriel Udvikling, der har professor Niels Chr. Nielsen fra Handelshøjskolens Institut for Finansiering som formand, udgav i august 1990 en rapport med titlen "Den offentlige sektors rolle i 90'ernes samfund - Forslag til en offensiv strategi".

Rapportens formål er at lægge op til en konstruktiv drøftelse af de perspektiver og muligheder, der tegner sig for den offentlige sektors udvikling fremover. En væsentlig målsætning for arbejdet har været at fremkomme med forslag til, hvorledes de offentlige institutioner kan gøres mere effektive for at sikre, at brugerne kan sikres en effektiv og international konkurrencedygtig service til et betydeligt lavere omkostningsniveau end i dag.

Den overordnede strategi lægger op til, at der gennemføres en total omlægning fra et politisk styret bureaukrati til en dereguleret sektor bestående af en række selvstændige institutioner og koncerner med eget ledelsesansvar.

Opbygningen skal foregå efter de ydelser og funktioner, brugerne har behov for.

Handelshøjskoleforskere er i færd med at undersøge statsinstitutioners produktion og styring

172 statsinstitutioner har deltaget i en stor undersøgelse foretaget af Center for Offentlig Styring.

Som led i forskningsarbejdet med at udvikle en ny og mere differentieret styringsteori for offentlige organisationer har Center for Offentlig Styring -COS-, der er opstået som et samarbejde mellem forskere fra Handelshøjskolen, Københavns Universitet og Roskilde Universitetscenter, gennem næsten 2 år foretaget en systematisk kortlægning af samtlige såkaldte "producerende" statsinstitutioner. Den store undersøgelse omfatter altså ikke de centrale administrative dele af statsapparatet som fx departementerne.

Omfattende datamateriale

I alt 172 statsinstitutioner har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, som i øvrigt er sponsoreret af Finansministeriet. 120 af institutionerne - 70% - har besvaret de 4 udsendte spørgeskemaer tilfredsstillende.

Undersøgelsen består af en omfattende materiale om mange forskellige emner, bl.a. kunde/brugerrelationer, produktionsforhold, ydre politiske arbejdsvilkår, organisations- og personaleforhold, økonomiske arbejdsbetingelser, budgetteringsadfærd samt omstillings- og fornyelsesprocesser.

Undersøgelsen er selvfølgelig gennemført med fuld diskretion og garanti for beskyttelse af anonymiteten ved offentliggørelse af resultaterne, udtaler lektor Preben Melander fra forskergruppen. - Ellers ville vi aldrig have opnået den åbenhed i besvarelserne, der er nødvendig af hensyn til undersøgelsens troværdighed. Kun forskergruppen kan identificere den enkelte institutions mange data, fortsætter han.

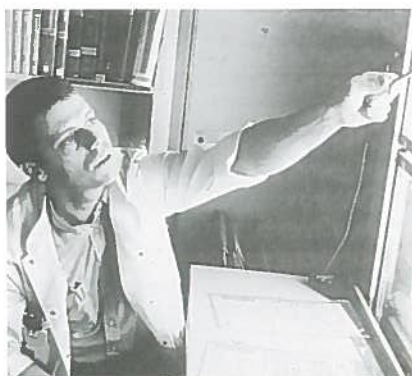
Den offentlige sektor varetager vidt forskellige produktionsopgaver - fra videnskab og kunst - til rutinepræget service og administration.

De samfundsmæssige og politiske arbejdsvilkår varierer meget - fra markedsdynamik og politisk turbulens til bureaukratisk stabilitet og hierarkisk struktur.

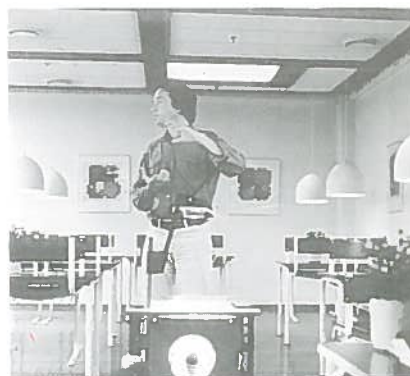
Organisationer har forskellig kultur og identitet. Følgelig har ledelsesfunktionen også forskellig fokus, tyngde og indhold.

Til trods herfor følger de centralt udstukne administrationssystemer stort set de samme generelle retningslinier og afspejler i for ringe grad organisationernes liv og særpræg.

Det kan derfor ikke undre, at disse systemer opleves og modtages forskelligt og anvendes med forskellig effekt.

Professionel videnproduktion- og anvendelse (Rigshospitalet)

Effektiv kontrolproduktion (Statsfrøkontrollen)

Et åbent politisk bevidst ledelsesmiljø (Arbejdstilsynet)

Et selvbevidst kollegialt styringsorgan (Lægerådet på Rigshospitalet)

Formålet at opbygge en database til forskningsbrug

Arbejdet med at få de mange data lagret i edb-maskinerne blev tilendebragt i september 1990. Nu har forskerne af offentlige organisationers produktions- og styringsvilkår fået stillet et unikt redskab til deres rådighed.

- Den nye database bliver et meget værdifuldt instrument i den videre forskning af offentlige organisationers egen opfattelse af deres produktions- og styringsvilkår. Der hersker for mig at se ingen tvivl om, at resultaterne af denne forskning kan give inspiration til den igangværende tilrettelæggelse af statens administrationspolitik og blive et godt værktøj i uddannelsen af fremtidens offentlige ledere og stabsmedarbejdere, slutter Preben Melander.

Rapport om hovedtendenser udgivet

Der er foreløbigt udgivet en samlet dokumentation af databasens indhold og udsendt en generel Survey-rapport om undersøgelsens hovedtendenser.

Bla. kan fremhæves:

- statens institutioner er vidt forskellige, hvad angår fx opgavegrundlag, brugerbevidsthed, faglig orientering, politisk afhængighed og bureaukratisk institutionalisering
- mange af statens institutioner har formelt set fået tildelt en række "hårde" regulerende og kontrollerende funktioner som hovedopgave, medens de selv opfatter, at disse funktioner snarere bør ses som "bløde" rådgivende, kultur- og vidensformidlende og pædagogiske missioner
- de stærkeste drivkræfter til forandring og aktivitetsudfoldelse findes i den faglige orientering og brugerbevidsthed
- de stærkeste hæmninger for produktion og udvikling opleves at være de administrative regler og den bureaukratiske institutionalisering. Dette til trods for de sidste 10 års afbureaukratisering, regelforenklings, decentraliseringsindsats og andre administrative reformer
- de fleste af statens institutioner oplever, at de har været underkastet stærke forandringer i de seneste 5 år, men at indsatserne mere har ført til ydre forandringer på "overfladen", medens de grundlæggende værdier, normer og produktionsvilkår ikke har ændret sig væsentligt

- institutionerne oplever ofte deres egne ressortministerier og andre af de centrale administrative organer som "fjerne" og usynlige administrative enheder, som kun i begrænset omfang understøtter og bakker dem op i deres samfundsmæssige og faglige mission

- institutionerne oplever politikernes rolle meget forskelligt, medens de institutioner, som er udsat for stor politisk opmærksomhed, ser politikerne som gode og værdifulde sparringspartnere

- økonomistyringens éntydige spilleregler og rationaler har haft større gennemslagskraft i de serviceproducerende virksomheder end i de kultur- og velfærdsproducerende institutioner.

Datamaterialet danner allerede nu grundstammen i 3 større forskningsprojekter ved COS.

Yderligere information:

Lektor Preben Melander
Center for Offentlig Organisation og Styling (COS)
Struenseegade 7-9, 2
2200 København N
Tlf.: 35 37 64 44 - 2111 (direkte)

Professor Niels Chr. Nielsen
Institut for Finansiering
Rosenørns Alle 31
1970 Frederiksberg C
Tlf.: 31 39 12 44

Forsknings- og publikationsvirksomhed nu on-line

Handelshøjskolens bibliotek tilbyder nu on-line adgang til forskningsbeskrivelser og publikationer

Mere end 250 forskningsprojektbeskrivelser og 400 publikationer kan nu søges i bibliotekets on-line informations-system - HERMES. Så nu kan forskere, studerende og erhvervsfolk via opkald til systemet få et direkte indblik i Handelshøjskolens omfattende forskningsaktiviteter.

En gammel idé nu endelig realiseret
Idégrundlaget til en Handelshøjskole-forskningsbase blev født for ca. 5 år siden, da man i forbindelse med skabelsen af idégrundlaget for Københavns Forskerby Symbion ønskede at oprette et videncenter.

– Denne idé havde også vores interesse, da vi gerne ville skabe et bredspektret erhvervsøkonomisk informationssystem baseret på bibliotekets egne samlinger og de info-ressourcer, Handelshøjskolen i øvrigt råder over, udtaler overbibliotekar Michael Cotta-Schønberg.

Udviklingspenge fra Undervisningsministeriet

Da Undervisningsministeriet i 1987 afsatte penge til udvikling af informations- og projektrelationer mellem læreanstalterne og det omgivende samfund - især erhvervslivet - søgte højskolen om midler hertil og fik en million kr. Udviklingsarbejdet blev placeret på biblioteket.

En af hovedaktiviteterne blev udviklingen af en on-line base med registrering af projekter udarbejdet af højskolens forskere. Publikationsvirksomheden blev dog hurtigt koblet på baseprojektet for at øge anvendelsesmulighederne for brugerne.

Interessemødsætning mellem bibliotek og Registertilsyn

Ifølge loven skulle Registertilsynet godkende den nye database. Godkendelsesproceduren fik en særlig principiel karakter, da højskolens database var den første af sin art og ville være retningsgivende for de andre tilsvarende databaser, ikke mindst DAN-DOK's store danske forskningsbase.

– Det blev hurtigt klart, at Registertilsynet på den ene side og informations- og bibliotekssektoren på den anden opererer ud fra to forskellige grundholdninger, fortæller Michael Cotta-Schønberg.

Holdningsmødsætningen blev især synlig i forhold til trykte data. Alle læreanstalter udgiver årligt en trykt forskningsberetning, der formelt er tilgængelig for alle interesserede, uden den enkelte forskers individuelle samtykke.

– Men de samme data må ikke indlægges i en offentlig tilgængelig database uden dette individuelle samtykke. Vi respekterer selvfølgelig individets rettigheder, men det er da besynderligt, at enhver offentlig tilgængelig information på tryk, ikke må være frit tilgængelig i form af et on-linesystem, mener Michael Cotta-Schønberg.

Men enden blev, at HHK's database blev godkendt af Registertilsynet.

Et andet problem - forskningsvogtningen

Der har været talt en del om forskningsregistrering i de senere år. Debatten er blevet skærpet af Undervisningsministeriets planer om et nyt stort edb-projekt, der også skal kunne registrere alle forskningsaktiviteter på den enkelte læreanstalt. Forskerne frygter, at en sådan registrering kan anvendes til forskningsvogtning.

– Handelshøjskolens ledelse har den holdning, at vi intet har at skjule eller skamme os over, hvad angår vor forskning, siger Michael Cotta-Schønberg. - Projektbasen skal være et moderne redskab for forskningsformidling og kan næppe anvendes til kontrol, da registrering i basen er frivillig, slutter han.

Projektbeskrivelserne er ilagt projektbasen som en af de baser, der udgør bibliotekets on-linesystem HERMES. Publikationsreferencerne er ilagt HERMES' almindelige katalog- og bibliografibaser.

Stor bredde i emnefeltene

Forskningsprojekterne spænder over de erhvervsøkonomiske og erhvervs-sproglige emnefelt. Desuden er problemstillinger fra et bredere samfundsvidenskabeligt og sprogvidenskabeligt område repræsenteret.

Alle projektbeskrivelserne i Handelshøjskolens forskningsbase formidles videre til DANDOK's nationale forskningsbase.

Forskningsbasen tilgængelig for alle
HHK's forskningsbase kan søges af alle interesserede, enten fra terminaler i biblioteket eller igennem de offentlige datakommunikationsnetværker, herunder DE-nettet, som er de højere læreanstalters fælles datanetværk. For søgninger udefra skal der dog tildeles et password fra bibliotekets systemadministration.

Yderligere information:
Overbibliotekar
Michael Cotta-Schønberg
Handelshøjskolens Bibliotek
Rosenørns Allé 31
1970 Frederiksberg C
Tlf.: 31 39 66 77

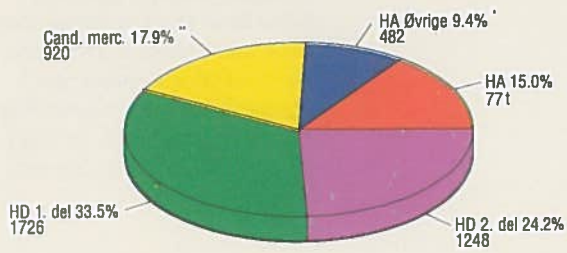

Der er rift om pladserne ved bibliotekets on-line terminaler. Også studerende bruger de nye forskningsdatabaser som led i studiearbejdet

OPTAG

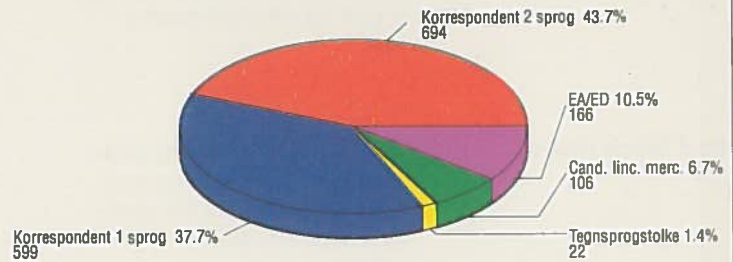
ØKONOMIUDDANNELSERNE

ialt 5.147

SPROGUDDANNELSERNE

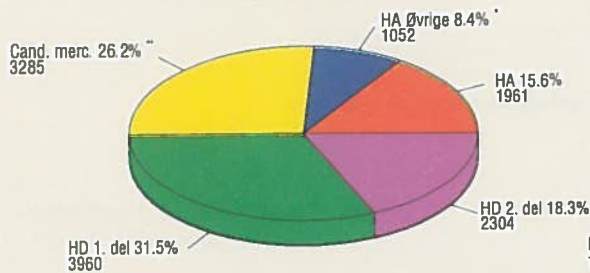
ialt 1.587

BESTAND

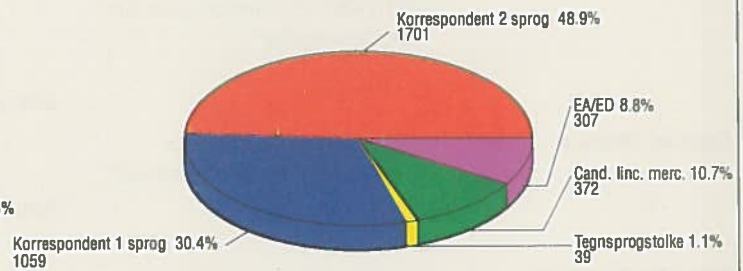
ØKONOMIUDDANNELSERNE

ialt 12.562

SPROGUDDANNELSERNE

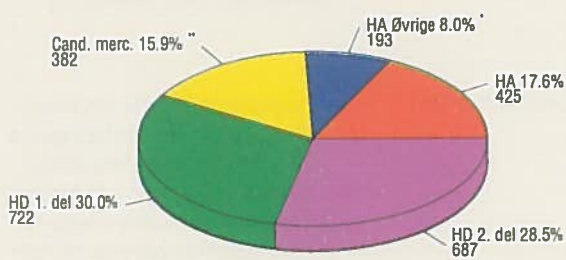
ialt 3.478

DIMITTENDER

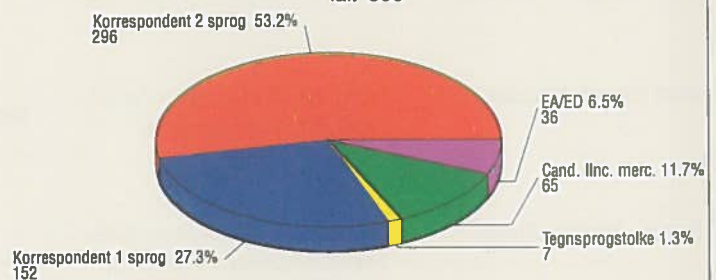
ØKONOMIUDDANNELSERNE

ialt 2.409

SPROGUDDANNELSERNE

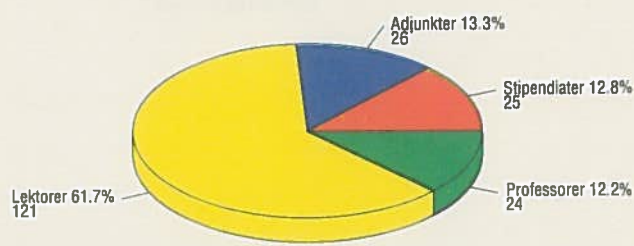
ialt 566

VIDENSKABELIGT PERSONALE

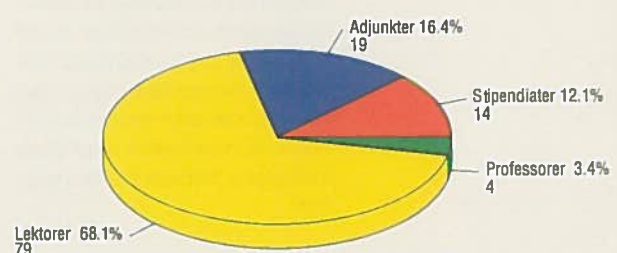
ØKONOMIUDDANNELSERNE

ialt 196

SPROGUDDANNELSERNE

ialt 116

HA-dat., HA-jur., HA-mat., ESA
incl. cand. merc. aud., cand. merc. -dat., cand. merc. -jur., cand. merc. -mat., cand. merc. int.

Licentiatafhandlinger i 1990

Det erhvervsøkonomiske Fakultet

John K. Christiansen "Implementering og pervertning af projektstyringssystemer".

Poul Bitsch Olsen "Regulering af arbejdsmiljøca-
sestudium af reguleringsfor-
mer med eksempler fra glasfi-
berindustrien i Norden og
Italien".

Villy Søgaard "Spildt mælk? - Om konkur-
rence, samarbejde og solidari-
tet inden for landbrugets an-
delsbevægelse".

Conrad Ottesen "Om arbejdsmotivation -
cognitionsvidenskabeligt set".

Peter Nedergaard "EF's landbrugspolitik under
omstilling".

Bendt Nygaard Jensen "Udformning af TV-reklame".

Kurt Klaudi Klausen "Organisatorisk inertie og mi-
krodynamiske processer".

Søren Malthé Borch "Beslutningskvalitet og EDB-
baserede beslutningsstøtte-
systemer".

Michael Andersen "En analyse af brugen af pro-
fitcenterorganisation i en eller
anden form i danske virksom-
heder samt en kortlægning af
principper og muligheder for
en operationel løsning på den
resultatmæssige decentralise-
ring i virksomheder med flere
indbyrdes forbundne aktivite-
ter".

Carsten Rohde

"En analyse af udvalgte prin-
cipielle og praktiske proble-
mer forbundet med de i regn-
skabspraksis anvendte
fremgangsmåder ved udar-
bejdelse af såvel de totale som
aktivitetsopdelte kortperiodi-
ske resultatopgørelser, der
danner informationsgrundlag
for den økonomiske styring i
en handels- og/eller fremstil-
lingsvirksomhed".

Martine Cardel Gertsen

"Interkulturel kompetence -
Begrebets indhold og relevans
for danske virksomheder med
internationale aktiviteter".

Det erhvervsproglige Fakultet

Anne Lise Kjær

"Normbetingede ordforbin-
delser i tysk juridisk sprog".

Simon Ulrik Kragh

"Koncernideologi og nationa-
lisme - Et studie af et ameri-
kansk olieselskabs image i Pe-
ru før dets nationalisering".

Jette Lund Pedersen

"Fagsprogsdidaktik og kvalifi-
kationskrav - En undersøgelse
af forskellige organisations-
formers potentiale i forhold til
korrespondentuddannelsens
målgruppe og baseret på un-
dervisningen i fransk".

Margrethe Mondahl Søndergaard

"On Learners' Use of Linguistic
Knowledge in Relation to a
Translation Task".

Information om uddannelser og studerende

Forskning mv.

- Beretning over forskningsaktiviteter, publikationsvirksomhed mv. for kalenderåret 1989. København 1990.
- Årsberetning for Handelshøjskolen i 1989. København 1990.
- Beretning over forskningsaktiviteter, publikationsvirksomhed mv. for kalenderåret 1988. København 1989.
- Forskning '88. Fokus på: Omstilling, vækst og fremtid. København 1988.

Information til erhvervs- livet om uddannelses- programmerne, dimittend- kvalifikationer mv.

- Den almene erhvervsøkonomiske uddannelse HA
  - En alsidig og engageret medarbejder
København, juni 1989.
- Cand.merc. - Den almene erhvervsøkonomiske kandidatuddannelse
  - En medarbejder med en særlig profil
København, juni 1990.
- Den erhvervsjuridiske mellemuddannelse HA-jur.
  - En medarbejder, der kan tænke i sammenhænge
København, maj 1989.
- Den erhvervsøkonomiske/erhvervsjuridiske kandidatuddannelse cand.merc.-jur.
  - Medarbejdere, der kan løse komplicerede økonomiske og juridiske problemer
København, juni 1989.
- Den erhvervsøkonomiske-datalogiske uddannelse
København, maj 1987.
- Den erhvervsøkonomiske-datalogiske kandidatuddannelse cand.merc.-dat.
København, juni 1990.
- Den erhvervsøkonomiske-matematiske mellemuddannelse - HA-mat.
  - Kvalificeret problemløsning ud fra kvantitative metoder
København, juni 1989.
- Cand.merc.-mat. - Den erhvervsøkonomiske-matematiske kandidatuddannelse
  - En medarbejder, der udvikler teknologsystemer
København, juni 1990.
- De erhvervsøkonomiske diplomstudier - HD
  - En videregående teoretisk uddannelse for praktikere i erhvervslivet
København, september 1988.
- Den et-årige erhvervsøkonomiske suppleringsuddannelse - Humaniora og erhvervsøkonomi
København, juni 1989.
- Erhvervsøkonomisk/sproglig afgangseksamen ESA
  - En medarbejder, der tænker og handler internationalt
København, maj 1988.
- Den erhvervsøkonomiske-erhvervsproglige kandidatuddannelse-cand.merc.int.
  - En medarbejder med nye indfaldsvinkler til internationale opgaver
København, juni 1989.
- Korrespondent
  - En alsidig sprogmedarbejder
København, juni 1988.

- Erhvervsproglig kandidat - cand.ling.merc.
  - En medarbejder, der også er sprogekspert!
København, maj 1988.
- ED - Den erhvervsproglige diplomuddannelse
  - En erfaren erhvervsproglig medarbejder
København, juni 1989.

Information til elever og studievejledere i ungdomsuddannelses- systemet mv.

- Studieintroduktion 1991.
- Åben uddannelse 1990.
- Den et-årige erhvervsøkonomiske suppleringsuddannelse.
- Cand.ling.merc - Datalogistik.

Handelshøjskolens erhvervsproglige fakultet

- Fremtidens sprog.
København 1989.
- The Language of Tomorrow.
København 1989.

**FÆLLES-
ADMINISTRATIONEN**

Rektor, lektor
Finn Junge-Jensen
Projektor, lektor
Lise-Lotte Hjulmand
Administrationschef
Jakob Voltelen

Struenseegade 7-9
2200 København N
Tlf.: 31 19 19 19
Telefax: 35 37 82 66

**DET ERHVERVS-
ØKONOMISKE FAKULTET**

Dekan, lektor
Hans Engstrøm

Nansensgade 19
1366 København K
Tlf.: 33 14 41 08
Telefax: 33 14 11 28

**DET ERHVERVSSPROGLIGE
FAKULTET**

Dekan, lektor
Finn Sørensen

Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf.: 31 19 19 19
Telefax: 31 86 11 88

**HANDELSHØJSKOLENS
BIBLIOTEK**

Overbibliotekar
Michael Cotta-Schønberg

Rosenørns Allé 31
1970 Frederiksberg C
Tlf.: 31 39 66 77
Telefax: 31 39 80 81

**INFORMATION-
AFDELINGEN**

Fuldmægtig
Finn Kjerulff Hansen

Struenseegade 7-9
2200 København N
Tlf.: 31 19 19 19
Telefax: 35 37 82 66

STUDIEKONTORET

Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf.: 31 19 19 19
Telefax: 31 86 11 88

**INSTITUTTER OG CENTRE
VED DET ERHVERVS-
ØKONOMISKE FAKULTET**

Institut for
Afsætningsøkonomi
Rosenørns Allé 31
1970 Frederiksberg C
Tlf.: 31 39 70 66

Institut for Anvendt
Datalogi og
Systemvidenskab
Julius Thomsens Plads 10
1925 Frederiksberg C
Tlf.: 31 35 71 22

Institut for Erhvervs- og
Samfundsforskning
Nansensgade 19, 6.
1366 København K
Tlf.: 33 15 32 23

Erhvervsfremme- og
Iværksættergruppen
Howitzvej 60
2000 Frederiksberg
Tlf.: 38 33 07 70

Institut for Erhvervsret og
Revision
Nansensgade 19, 2.
1366 København K
Tlf.: 33 13 67 66

Institut for
Erhvervsøkonomi og
Ledelse
Rosenørns Allé 31
1970 Frederiksberg C
Tlf.: 31 35 10 66

Institut for Europæisk
Markedsret
Nansensgade 19, 3.
1366 København K
Tlf.: 33 14 92 24

Institut for Finansiering
Rosenørns Allé 31
1970 Frederiksberg C
Tlf.: 31 39 12 44

Institut for Informatik og
Økonomistyring
Howitzvej 60
2000 Frederiksberg
Tlf.: 31 86 14 44

Institut for International
Økonomi og
Virksomhedsledelse
Nansensgade 19, 7.
1366 København K
Tlf.: 33 15 40 70

Institut for
Nationaløkonomi
Nansensgade 19, 5.
1366 København K
Tlf.: 33 15 21 31

Institut for Organisation
og Arbejdssociologi
Blågårdsgade 23 B, 4.
2200 København N
Tlf.: 31 37 05 55

Institut for
Regnskabsvæsen og
Økonomistyring
Howitzvej 60
2000 Frederiksberg
Tlf.: 31 87 70 77

Institut for Teoretisk
Statistik
Julius Thomsens Plads 10
1925 Frederiksberg C
Tlf.: 31 35 35 89

Institut for Trafik-, Turist-
og Regionaløkonomi
Blågårdsgade 23 B, 3.
2200 København N
Tlf.: 31 35 33 86

Center for Offentlig
Styring
Struenseegade 7-9
2200 København N
Tlf.: 31 19 19 19

Center for Revision
Howitzvej 60
2000 Frederiksberg
Tlf.: 31 86 11 01

Center for
Uddannelsesforskning
Nansensgade 19
1366 København K
Tlf.: 33 14 41 08

**INSTITUTTER OG CENTRE
VED DET ERHVERVS-
SPROGLIGE FAKULTET OG
SPROG/ØKONOMI-
CENTRET**

På adressen:
Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf.: 31 19 19 19

findes følgende institutter
og centre:

Institut for Datalogivistik

Institut for Engelsk

Institut for
Erhvervspraksis

Institut for fransk

Institut for Spansk

Institut for Tysk

Center for
Konferencetolkning

Fagsprogligt Center

Sprog/Økonomi-centret
(SPRØK)

Tegnsprogstolkecentret

Afdelingen for social og
medicinsk tolkning

Terminologiafdelingen